

Biblioteca IDIS „Viitorul”

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

www.viitorul.org

O antologie a bunelor practici ale autorităților publice locale din Republica Moldova

PBP – 13 ani de performanțe și istorii de succes

ediția 2018

O antologie a bunelor practici ale autorităților publice locale din Republica Moldova

Biblioteca IDIS „Viitorul”

ediția 2018

Această publicație a fost realizată în cadrul Programului Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova, implementat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, cu suportul financiar al Consiliului Europei.

Autorii bunelor practici prezentate în această antologie sunt autoritățile publice locale din Republica Moldova.

Consultanți: *Ana-Maria Veverița, Anatol Moldovan, Liubomir Chiriac, Valeriu Musteață, Vlad Catlabuga*

Coordonator ediție: *Ana-Maria Veverița*

Opiniile și concluziile expuse în această publicație reflectă poziția autorilor și nu sunt împărtășite în mod obligatoriu de IDIS „Viitorul” și Consiliul Europei.

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
Secțiunea I. Cetățenie activă pentru o bună guvernare transparentă	
1.1. „Azi tineri consilieri - mâine lideri ai schimbării”.....	9
1.2. Sporirea transparenței și a responsabilității guvernării locale și a participării publicului	13
1.3. Asigurarea transparenței procesului decizional în orașul Ialoveni	16
Secțiunea II. Dezvoltare locală prin implicare comunitară	
2.1. „Sinergie socială, parteneriat durabil: cale de succes pentru comunitate”	19
2.2. „Fapte bune la Copceac”	22
2.3. Construcția aleii de glorie de-a lungul străzii Sovetskaya	24
2.4. Iluminarea stradală a localității cu contribuția cetățenilor	26
2.5. Construcția grădiniței de copii „Albinuța Dâmbovița”	28
2.6. Reconstrucția și modernizarea sistemului de iluminat stradal.....	30
2.7. Construcția complexului sportiv de cartier prin implicarea băștinașilor	33
2.8. Amenajarea unui spațiu de odihnă și agrement în Parcul Central al orașului Ungheni	36
2.9. „Varnița – Capitala Tineretului 2017”	40
2.10. Grupul de Acțiune Locală „Plaiul Codrilor”	42
Secțiunea III. Patrimoniul cultural – istorică, cartea de vizită a localității tale	
3.1. Festivalul-concurs național de vioară „Vladimir Dodon”, ediția a II-a	45
3.2. Renovarea Muzeului de Istorie și Etnografie din orașul Călărași.....	47
3.3. Concursul internațional de recitare din lirica eminesciană „La Putna”	50
3.4. „Crihana muzeistică și turistică”	53
3.5. Reconstrucția și amenajarea Izvorului satului	56
3.6. Deschiderea Muzeului satului	59
3.7. Festivalul-concurs regional de tradiții și obiceiuri populare „La cuptorul cu plăcinte”, ediția a II-a	61
3.8. Cultura schimbă orașul și comunitatea – „Tabăra de sculptură Ungheni – 555 de ani”	64
3.9. Construcția Casei de cultură în orașul Vadul lui Vodă.....	67

3.10. „Situl istoric Tabăra regelui suedez Carol al XII-lea de la Varnița – valorificare și promovare”	69
3.11. Festivalul-concurs național „Fanfara argintie”, ediția a XIV-a	71

Secțiunea IV. Servicii publice de calitate, mai aproape de cetățeni

4.1. Îmbunătățirea calității de amenajare și salubritate	73
4.2. Secția de zi pentru copiii cu necesități speciale cu vârsta cuprinsă între 4 luni și 3 ani din cadrul Centrului de plasament temporar și reabilitare pentru copiii din municipiul Bălți	75
4.3. Construcția grădiniței de tip casă pasivă „DoReMicii”	77
4.4. Sistemul informatic integrat destinat automatizării colectării și procesării datelor referitoare la notificările depuse pentru inițierea activităților de comerț și rețeaua de comerț a municipiului Chișinău	79
4.5. „Discoteca familiei”	83
4.6. Construcția rețelei de canalizare pe strada Boris Glavan, instalarea apeductului și lucrări de amenajare a teritoriului	85
4.7. Construcția scuarului de la intersecția str. P. Ungureanu și Chișinăului din orașul Cricova.....	
4.8. Renovarea terenului sportiv de fotbal din str. Minerilor, orașul Cricova.....	89
4.9. „Optimizările, bine gândite, pot aduce beneficii comunității în care trăim!”	91
4.10. Tehnologii inovative de eficiență energetică în sistemul de livrare a apei în municipiul Edineț	93
4.11. Fondarea serviciului de salubritate în comună și colectarea organizată a gunoiului	96
4.12. Construcția stației raionale de epurare și dezvoltarea sistemului public de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel intercomunitar	99
4.13. Construcția anexei la Centrul de Sănătate Varnița.....	102

Cuvânt înainte

Toți cei care activează în administrația publică locală își doresc ca orașele și satele noastre să devină un loc unde familiile să poată trăi într-un mediu plăcut, modern și prosper; își doresc să asigure un loc mai bun pentru copiii noștri și un loc în care cetățenii de toate vârstele să se simtă ca la ei acasă. Nu este simplu, nu este ușor, dar se merită de încercat.

Ratificarea la 2 iulie 2014 de către Parlamentul Republicii Moldova a Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană reprezintă un pas important spre legiferarea deplină a asocierii politice și integrării economice a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană. La etapa actuală, Uniunea Europeană rămâne a fi pentru Republica Moldova cel mai convingător model de dezvoltare a țărilor europene care a existat cândva.

Cele mai bune practici ale autorităților publice locale, zămislite cu multă grijă și migală de comunitățile inovatoare din țara noastră, axate pe dezvoltarea socio-economică a localităților reprezintă, în opinia noastră, un prim pas spre europenizarea țării și sunt constituite din rezultatele unor activități derulate pe parcursul mai multor ani de muncă asiduă, timp în care comunitățile respective au depus eforturi serioase la implementarea lor. Iar intenția de a păstra inconfundabila identitate și moștenirea culturală a comunităților, tradițiile și obiceiurile noastre, constituie o responsabilitate majoră pentru generațiile care vin din urmă.

Bunele practici nu reprezintă o utopie și nu apar din senin. „Lumea nu e a celor modești, ci a celor energici”, susținea Dante Alighieri. Astfel, cele mai bune practici își au rădăcinile implantate în energia celor mai dinamici cetățeni ai țării, în multiplele experiențe ale comunităților inovatoare, în școala vieții acelor primari care indiferent de „prognozele politice” caută și găsesc soluții la o serie de probleme locale. Și cel mai important lucru, în opinia noastră, este că liderii locali nu numai că știu ce trebuie să facă dar, prin energia lor, pot inspira și mobiliza comunitățile pentru a face față provocărilor marilor probleme cu care se confruntă țara și, prin dinamismul lor, ghidează comunitățile în producerea propriei dezvoltări și asigură soluțiile unei dezvoltări sociale armonioase.

Echipa IDIS „Viitorul” a căutat în permanență să descopere adevărați lideri locali, adevărate comunități inovatoare care reușesc să rezolve problemele locale aplicând mecanisme noi, abordări neașteptate, care ulterior devin bune practici. Experții IDIS „Viitorul” au ținut în permanență să identifice și să promoveze bunele practici, pentru a servi drept modele altor comunități, altor guverne locale, care intenționează să realizeze și să implementeze proiecte similare, mizând pe resursele proprii ori atrăgând resurse financiare externe. Prin urmare, în 13 ani de implementare a Programului Bunelor Practici au fost identificate și promovate sute de practici de succes, verificate de timp și testate de comunități inovatoare, preluate și implementate, ulterior, în alte sute de localități din Moldova.

Cunoașterea bunelor practici va oferi posibilitatea celor care doresc să cunoască adevăratele mecanisme de dezvoltare comunitară să se documenteze și să asigure eficiența administrativă, reducând, astfel distanța dintre administrație și cetățean, administrație și om de afaceri. În acest sens, prezenta antologie este destinată autorităților locale care în pofida nenumăratelor greutăți, tind cu adevărat să schimbe spre bine lucrurile la nivel local, sunt hotărâte să învețe și doresc împreună cu cetățenii din localități să se implice, într-o manieră creativă, în procesul de europenizare a comunității. Schimbarea adevărată, după cum ne arată experiența altor țări, începe și se produce la nivel local.

Realizarea publicației a fost posibilă, în primul rând, mulțumită reprezentanților administrației publice locale care și-au manifestat constant interesul și capacitatea creatoare, cât și a experților

IDIS „Viitorul”, care au făcut tot posibilul ca rezultatele înregistrate să fie promovate și cunoscute atât la nivel local, cât și la nivel central.

Pentru ediția curentă, în cadrul Programului Bunelor Practici au fost depuse 61 dintre cele mai inovative bune practici, implementate de 37 de autorități publice locale din Moldova în perioada 2016-2017. În ce privește repartizarea practicilor pe regiuni, zona de Centru rămâne a fi cea mai activă. Prin urmare, din Centru au fost depuse 40 de bune practici din 23 localități, din regiunea de Nord – 13 bune practici din șapte comunități și Consiliul raional Soroca, iar opt bune practici din șase localități au fost depuse din regiunea de Sud a republicii. Secțiunile la care au aplicat administrațiile publice locale sunt:

Secțiunea 1. Cetățenie activă pentru o bună guvernare transparentă

Secțiunea 2. Dezvoltare locală prin implicare comunitară

Secțiunea 3. Patrimoniul cultural-istoric, cartea de vizită a localității tale

Secțiunea 4. Servicii publice de calitate, mai aproape de cetățeni

Avem toată încrederea că bunele practici din această publicație pot fi preluate, ajustate și implementate de alte comunități, contribuind astfel la modernizarea și dezvoltarea socio-economică a localităților.

În continuare mulțumim, în mod deosebit, membrilor Grupului Coordonator al Programului Bunelor Practici, care au depus eforturi considerabile pentru a identifica și a selecta cele mai bune practici prezentate la concurs. Astfel, îmi face plăcere să evidențiez componența Grupului Coordonator: Tatiana Badan, președintele CALM; Ștefan Vlas, deputat în cadrul Parlamentului Republicii Moldova; Victoria Cujbă, șefa Direcției generale politici de descentralizare și administrare publică, Cancelaria de Stat; Eduard Ungureanu, Șeful Direcției relații cu instituțiile de dezvoltare regională a Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Regionale și Mediului; Olesca Cazacu, Manager de proiect MiDL, PNUD; Irina Ioniță, Coordonator granturi USAID; Ion Dimcea, vicepreședinte al raionului Cantemir, Dorin Vaculovschi, Conferențiar universitar în cadrul ASEM și Valeriu Musteață, primarul satului Săiți din raionul Căușeni.

Țin, în mod special, să aduc mulțumiri echipei Programului Bunelor Practici, ghidată cu eleganță și multă grație de Ana-Maria Veverița, care împreună cu colegii săi, Anatol Moldovan și Vlad Catlabuga, cu dârzenie, credință și pasiune, au reușit în perioada de implementare a proiectului să întâlnească zeci de oameni talentați, energici care cred că la noi în țară lucrurile se pot schimba spre bine și la nivel local fac lucruri minunate, au reușit să parcurgă mii de kilometri, prin sate îmbătrânite și orașe semi-pustii, în care încă mai pâlpâie viață și speranță, pentru a încuraja pe cei disperați și a promova acele valori și modele pozitive, de dezvoltare comunitară, ce merită să fie preluate și implementate în comunitățile noastre.

Zeci de primari ne fac mândri prin ceea ce sunt și prin ceea ce fac. Realizările lor totuși ne inspiră și ne fac să sperăm la o țară mai europeană, mai prosperă și mai frumoasă. Aceasta ar însemna că, prin intermediul lor, cel puțin o parte din problemele sistemice care ne afectează zi de zi să fie rezolvate. Aceasta ar însemna că reprezentanții autorităților locale care cred că pot schimba lucrurile, și doresc să se motiveze pentru a implementa unele din modelele de succes, pot examina cu atenție această antologie, și astfel, inspirându-se, vor fi pregătiți să contribuie cu idei inovatoare la procesul de dezvoltare comunitară și modernizare a localității.

Credem foarte mult ca paginile ce urmează a fi parcurse să reprezinte pentru fiecare cititor o lectură utilă și în același timp și, de ce nu, un stimul în a elabora și a aplica proiecte care vor aduce plus valoare procesului de dezvoltare socio-economică a comunităților.

Liubomir Chiriac,
Director executiv, IDIS „Viitorul”

Cetățenii își doresc să fie implicați în procesul de decizie și să fie informați cu privire la utilizarea banului public pentru a contribui la dezvoltarea comunității. Iar autoritățile publice locale trebuie să aibă o atitudine pro-activă și să vină în sprijinul nevoilor acestora. Inovarea și creativitatea în sectorul public au devenit o necesitate, inovarea fiind vitală pentru îmbunătățirea performanțelor și eficienței sectorului public și pentru furnizarea unor servicii publice de calitate, care să dea încredere cetățenilor și să crească gradul de transparență administrativ.

33% din cetățenii Republicii Moldova au încredere în primărie.

Sursa: Sondaj IMAS, martie 2018

Știut fiind faptul că transparentizarea administrației publice este un proces dinamic, promovarea și încurajarea bunelor practici răspund acestei provocări și au rolul de a consolida capacitatea de cooperare dintre toate părțile implicate. Prin urmare, autoritățile publice locale s-au înscris în competiție cu una sau mai multe bune practici care au condus la aplicarea principiului transparenței, cum ar fi:

1. *promovarea transparenței și utilizarea noilor tehnologii pentru a consolida actul de guvernare și dialogul cu cetățenii*
2. *implementarea de mecanisme de publicare a datelor publice deschise*
3. *măsuri inovatoare de implicare a cetățenilor în procesul decizional administrativ*
4. *măsuri care să permită cetățenilor să beneficieze de acces liber la informații*
5. *activități de implicare și de parteneriat între administrația publică locală și reprezentanții societății civile, care să asigure procesul de transparență decizională a actului administrativ*

Implicarea cetățenilor în procesul decizional

Într-o comunitate sănătoasă, cetățenii participă la procesul de luare a deciziilor de interes public, informându-se cu privire la problemele care îi afectează, solicitând autorităților să adopte măsurile pe care ei le consideră de cuviință și participând efectiv la punerea în practică a deciziilor luate. **Cetățenii au dreptul de a dezbate deciziile și proiectele locale, de a se implica în formularea acestora și de a se opune prin mijloace democratice inițiativelor luate la nivel de comunitate.** Libertatea asocierii și cea a opiniei trebuie să fie asigurate constant, utilizarea acestor practici reprezentând un angajament pentru existența transparenței și a drepturilor civile.

Cetățenii unei comunități sunt mult mai înclinați să susțină deciziile și programele la realizarea cărora au participat. Pe de o parte, înțeleg aceste decizii, iar pe de altă parte, sunt implicați și doresc succesul acestora.

1.1. „Azi tineri consilieri - mâine lideri ai schimbării”

Sumar

Cu suportul Consiliului European, 20 de tineri din satul Budești au învățat din secretele administrației publice locale în cadrul proiectului „Azi tineri consilieri, mâine lideri ai schimbării”. Tinerii au participat la ședințe și au lucrat cot la cot alături de primarul Nina Costiuc, au mers la Bruxelles pentru un schimb de experiență, iar acum transformă informațiile obținute în proiecte realizabile.

Beneficiari

Beneficiari direcți: 20 tineri din satul Budești cu vârsta între 16-30 ani

Beneficiari totali: 1 436 de tineri din localitate

Rezultatele obținute

Cantitative:

- Au fost selectați 20 de participanți cu vârste cuprinse între 17 și 35 de ani, dintre care patru liceeni, doi angajați și 14 studenți și masteranzi.
- Aproximativ 50% dintre femei și 50% dintre bărbați au participat la proiect.
- Peste 500 de vizualizări pe pagina de Facebook.

Calitative:

- Implementarea proiectului a creat o grupă de oameni din rândurile tineretului mai instruiți și conștienți despre cum este organizată și activează administrația publică locală, au devenit mai cointeresați în identificarea

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Budești, municipiul Chișinău*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *5 125*

Primar: *Nina Costiuc*

Perioada de implementare a practicii:
noiembrie 2016 – septembrie 2017

Bugetul total: *aproape 14 mii euro*

Finanțatori: *Consiliul European, Administrația publică locală, comunitatea*

Actorii implicați: *Primăria satului Budești și Consiliul Local, Consiliul European (Strasbourg), Oficiul Consiliului European în Chișinău, ONG-ul „AirBe Harmonie”, Moldova 1, TVR Moldova, Radio Plai, Teleradio Moldova, experți în domeniul APL, IDIS „Viitorul”, CALM, tinerii moldoveni din Belgia, autoritățile orașului Bruxelles cu responsabilii structurii europene de tineret din Bruxelles BIJ, autoritățile comunei Mons (service Jeunesse) și ONG-ul „Infor Jeunes”, Biroul de relații internaționale al Tineretului Bruxelles, Asociația “Jeunesse Badje” din Bruxelles, autoritățile comunei Koekelberg (Bruxelles), burgermeistrul Philippe Pivin ONG-ul de tineret „La Maison en couleurs”*

și soluționarea problemelor și priorităților de dezvoltare, atât sociale, culturale, cât și economice ale localității.

- 20 de tineri, care au fost aleși din rândurile tinerilor din localitate, au devenit lideri în organizarea și desfășurarea măsurilor cultural - sportive, educative din localitate, au participat la ședințele Comisiilor Consiliului local, unde au discutat și propus proiecte de decizii în diferite domenii ale vieții cotidiene a localității, au contribuit la calitatea procesului decizional și în asigurarea transparenței, au căpătat aptitudini și cunoaște cu privire la importanța normelor și conduitei etice a oamenilor cu demnitate publică, aleșii locali, așa cum sunt primarul, consilierii, conducătorii instituțiilor publice.
- Tinerii, împreună cu primarul satului și specialiștii din cadrul Primăriei Budești au elaborat Codul de etică pentru aleșii locali.
- Măsurile de școlarizare și instruire a tinerilor despre procesul de luare a deciziilor are directă reflectare în politicile naționale și regionale din domeniul asigurării transparenței, luptei împotriva corupției și prezentarea rapoartelor de activitate în fața cetățenilor.
- Cunoștințele acumulate de către tineri au dus la creșterea activității acestora în implicarea mai activă a lor în viața comunității.
- Instruirea tinerilor, timp de 6 luni a dus spre conștientizarea rolului tinerilor în procesul decizional, cunoașterea metodelor democratice locale, au devenit mai informați despre activitatea administrației publice locale, a societății civile, a cetățenilor din localitate.

- Tinerii cunosc mai bine problemele, necesitățile comunității în care locuiesc, a punctelor ei slabe în dezvoltare.
- A sporit motivarea tinerilor din satul Budești de a căuta soluții de rezolvare.
- Tinerii au sensibilizat opinia publică despre cunoștințele acumulate și schimbul de experiență cu semenii lor din capitală europeană, Bruxelles.
- Participarea tinerilor la acest proiect a avut rezonanță atât în localitate, cât și în țară.
- A sporit interesul tinerilor în procesul de implicare în viața societății și mai ales în procesul de luare a deciziilor la nivel local, și nu numai.
- Durabilitatea proiectului este asigurată prin investiția în instruirea și educația cetățenilor tineri – lideri ai schimbării, pentru ca ei să devină creatori a bunei guvernări democratice, transparente și etice.

Elementele inovatoare ale practicii

- Practica merită să fie împărtășită și posibil preluată și implementată de către ale primării dat fiind faptul că depinde de dorința și capacitățile organizatorice ale primarului, care poate identifica grupurile de tineret și desfășura un program de mentorat, adică o zi petrecută alături de primar. Prin această inovație tinerii vor lua cunoștință cu activitatea primarului, vor deveni adepții lui, se vor implica mai activ în procesul decizional și vor asigura transmiterea experienței mai departe.
- Pentru o bună guvernare este posibil și fără cheltuieli să fie organizată o școală de vară pentru viitori primari și consilieri, viitorii lideri ai schimbării, pentru a-i informa despre competențele și activitățile primarului, ale Consiliului local și funcționarii publici, elaborând un Cod de Etică al aleșilor locali.
- Inovativ ar fi și organizarea unui schimb de experiență în unele primării din țară unde ai ce vedea și învăța, sau chiar și peste hotare, în localitățile înfrățite.

Lecțiile învățate

- ✓ Aleșii locali să nu aștepte că vor veni tinerii singuri la ei. Ci invers, primarul trebuie să genereze inițiative pentru a pregăti un viitor demn în conducerea administrației publice locale, să-și împărtășească experiența din care se poate învăța.
- ✓ Cea mai mare investiție este în oameni, în oameni tineri, care vor asigura un viitor decent și vor prelungi dezvoltarea unei societăți democratice demne pentru cetățeni.
- ✓ Patru ani de mandat este foarte puțin pentru un primar. În fiecare zi se întâmplă ceva ce nu se va mai întoarce, de aceea, experiența acumulată trebuie multiplicată și transmisă celor ce vin să ne schimbe.

1.2. Sporirea transparenței și a responsabilității guvernării locale și a participării publicului

Sumar

Toți cetățenii satului Costești au acum posibilitatea să vizioneze în direct pe pagina primăriei cum se iau deciziile la nivelul legislativului local. Iar pentru a ridica nivelul de transparență, în comunitate au fost instalate șapte camere video, site-ul primăriei a fost modernizat, iar funcționarii publici – instruiți să-și facă activitatea deschisă.

Beneficiari

23 de consilieri locali, comunitatea locală, primarul și viceprimarul satului Costești.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Costești, raionul Ialoveni*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *10 907*

Primar: *Natalia Petrea*

Perioada de implementare a practicii:

aprilie – septembrie 2017

Bugetul total: *279 mii lei*

Finanțatori: *Consiliul European,*

Administrația publică locală

Actorii implicați: *Primăria satului Costești și Consiliul local, Clubul de Cetățenie Activă din Costești, ONG-ul „Alternativa”, conducătorii instituțiilor publice din satul Costești și cetățenii*

Rezultatele obținute

- Desfășurate două dezbatere publice ale Clu- bului de Cetățenie Ac- tivă din Costești.
- Organizat un training pentru funcționarii pri- măriei și conducătorii instituțiilor publice din satul Costești.
- Organizate șapte consultări publice cu cetățenii satului Costești în diferite zone ale satului.
- Desfășurat un sondaj local privind nivelul de informare a costeștenilor despre transparența primăriei și efectele proiectului.
- Șapte camere video de supraveghere instalate în interiorul și exteriorul primăriei.
- Primăria a fost echipată cu cameră foto și video, laptop, scanner și alte accesorii.
- Pagina oficială a Primăriei Costești www.costesti.md a fost modernizată și actualizată.
- Au fost transmise live peste 20 de evenimente, inclusiv ședințe ale Con- siliului local Costești.

COSTEȘTI

Primăria Consiliul Transparența Servicii public Despre Localitate Investiții Relații cu Publicul

- A sporit nivelul de informare a cetățenilor – peste 15 000 de vizualizări unice ale evenimentelor transmise live.
- A sporit nivelul de implicare a costeștenilor prin plasarea a 74 de mesaje în boxa de idei, depunerea online a 87 de plângeri și petiții.
- A crescut nivelul de implicare a funcționarilor publici prin publicarea a 384 de acte administrative pe site-ul www.costesti.md (deciziile Consiliului local, dispozițiile primarului, licitații, achiziții publice etc).
- S-a îmbunătățit imaginea primăriei Costești ca promotor al transparenței în administrația publică locală prin apariția la emisiunile tv, radio și buletine informative.

Elementele inovatoare ale practicii

Practica este inovatoare din considerentul că prin intermediul transmisiunilor live a evenimentelor locale și a ședințelor Consiliului local, atât cetățenii din sat, cât și diaspora din satul Costești au reușit să fie mai aproape de localitatea lor și să participe online la procesul decizional. Totodată cetățenii s-au deprins a fi informați permanent cu noutățile satului, respectiv în anul 2018 la un eveniment public, din lipsă de internet nu a fost realizată transmisiunea live, iar acest lucru a afectat vizibil cetățenii, care au inundat pagina de Facebook a Primăriei cu mesaje: „De ce nu avem transmisiune live? Dorim să știm ce se întâmplă acasă!”. De aceea, pe viitor primăria va avea deja obligația de a continua această practică, indiferent ce primar va câștiga alegerile sau ce personal va fi angajat, dacă nu se va ține contact cu cetățenii, aceștia vor taxa dur administrația publică locală.

Lecțiile învățate

- ✓ Transparența activității primăriei este o componentă importantă a unei instituții și nu avem motive în secolul XXI de a neglija acest aspect, având toate pârghiile legale și tehnice de a realiza acest lucru.
- ✓ Am învățat că era posibil de realizat acest lucru cu mulți ani înaintea, dar nu s-au făcut din lipsă de resurse financiare, tehnice, dar și umane.

1.3. Asigurarea transparenței procesului decizional în orașul Ialoveni

Sumar

Transparența face diferența și în orașul Ialoveni. Localitatea a devenit mai deschisă mulțumită unui grant oferit de PNUD în anul 2016. Astfel, cei 18 mii de cetățeni urmăresc în timp real ședințele consiliului orașenesc, consilierii locali au devenit mai responsabili, iar specialiștii din cadrul primăriei desfășoară cu regularitate consultări publice implicând activ locuitorii în procesul decizional.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Ialoveni

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 18 600

Primar: Sergiu Armașu

Perioada de implementare a practicii:

2016 – prezent

Bugetul total: 1 500 lei lunar

Finanțatori: PNUD Moldova (proiectul MiDL)

Administrația publică locală

Actorii implicați: Primăria orașului Ialoveni, proiectul MiDL, jurnalistul Veaceslav Aftene

Beneficiari

Toată comunitatea din orașul Ialoveni, inclusiv reprezentanții administrației publice locale.

Rezultatele obținute

- Aplicarea acestei practici a generat un interes major al cetățenilor față de activitatea administrației publice locale, fapt demonstrat prin numărul de vizualizări înregistrat pe internet și recenziile pe care Primăria Ialoveni le primește de la cetățeni. Dacă ar fi să estimăm în cifre, atunci ședințele difuzate online au peste 6 000 de vizualizări.
- În perioada 2016-2017, pe pagina oficială a Primăriei Ialoveni <http://ialoveni.md/> au fost difuzate live 16 evenimente.
- Înregistrările ședințelor se salvează și respectiv pot fi vizualizate și ulterior, ceea ce este un mare avantaj din mai multe puncte de vedere: persoanele care nu au avut posibilitate să urmărească ședința pot să o urmărească mai târziu; în cazul în care apar neclarități la votarea unei decizii ușor se poate de urmărit în video numărul voturilor și cine și pentru ce a votat, acest fapt responsabilizând considerabil consilierii.
- Propunerile pe care primăria le primește de la cetățeni îmbunătățesc calitatea dezvoltării orașului Ialoveni.

- Peste 60 % din locuitorii orașului urmăresc ședințele care se desfășoară în cadrul Primăriei Ialoveni.

Elementele inovatoare ale practicii

- Elementul inovativ al acestei practici este posibilitatea de a transmite informația imediat către un număr mare de persoane din toate colțurile lumii, asigurând astfel o transparență maximă și diseminare a informației referitoare la activitatea primăriei.
- Această practică este aplicată cu regularitate la toate ședințele din cadrul primăriei Ialoveni, nu doar periodic și pentru anumite subiecte, ceea ce permite implicarea și participarea cetățenilor în toate domeniile de dezvoltare ale orașului.

Lecțiile învățate

- ✓ Cea mai importantă lecție pe care am învățat-o este faptul că transparența este cheia succesului unei bune guvernări.
- ✓ Atunci când cetățenii sunt informați și au la dispoziție posibilitatea de a participa la procesul decizional se obține o doză de încredere în administrația publică locală.
- ✓ Comunitatea ar trebui să asigure continuitatea acestei practici prin activism civic.

Pentru ca o localitate să existe și să prospere, este necesar să existe un simț comunitar, o conștiință de apartenență la un grup și o împărtășire a unor preocupări de îmbunătățire a existenței.

Implicarea comunitară este un proces democratic, prin care cetățenii unei comunități acționează în interesul lor comun. Aceștia identifică probleme și soluții, apoi acționează prin implicarea actorilor sociali pentru ca acele soluții să devină realitate. Scopul implicării comunitare este de a aduce împreună oamenii dintr-o comunitate în scopul de a rezolva, prin puterea pe o dețin, o problemă din acea comunitate și acolo unde este posibil de a contribui viitorul comunității.

Rezultatul proceselor de dezvoltare comunitară trebuie să-l constituie creșterea standardului de viață pentru membrii comunității, parte a acestor procese. Cei care susțin acest tip de inițiative trebuie să-și asume responsabilități și mai apoi să beneficieze în egală măsură de câștigurile realizate în urma implementării planului de dezvoltare comunitară.

Consolidarea legăturii între migrație și dezvoltare

Economiile migranților moldoveni reprezintă o resursă neexplorată de capital privat, atingând cifre de miliarde de euro, care ar putea fi investite în îmbunătățirea serviciilor publice. Aceasta ar fi posibil, cu condiția ca **politicile locale de dezvoltare să țină cont de potențialul diasporei și să implice migrații pentru a contribui la dezvoltarea comunităților lor de baștină.** Astfel, la capitolul *Migrație și dezvoltare* autoritățile publice locale s-au înscris competiție cu bune practici care au demonstrat impactul pozitiv al băștinașilor migranți în dezvoltare locală, cum ar fi: implicarea băștinașilor plecați în identificarea problemelor prioritate ale comunității; dezvoltarea infrastructurii localității cu susținerea diasporei; deschiderea afacerilor cu sprijinul diasporei, cu interes pentru comunitate etc.

De asemenea, autoritățile publice locale înscrise în competiția la această secțiune au prezentat cu practici care se referă la:

1. *soluții privind stimularea activităților economice din comunitate*
2. *idei inovatoare privind implicarea tinerilor în dezvoltarea locală*
3. *modele de succes privind cooperare intercomunitară*
4. *implicarea băștinașilor plecați în identificarea problemelor prioritate ale comunității*
5. *deschiderea afacerilor cu sprijinul diasporei, cu interes pentru comunitate*
6. *activități eficiente în cadrul parteneriatelor public-private*

2.1. „Sinergie socială, parteneriat durabil: cale de succes pentru comunitate”

Sumar

Mulțumită unei relații de colaborare cu cele patru țări membre ale grupului Visegrad și anume Slovacia, Polonia, Cehia și Ungaria, gimnaziul din satul Calfa poartă astăzi denumirea de Gimnaziul „Visegrad”. Astfel, cu suportul Ambasadei Slovaciei a fost reparată bucătăria gimnaziului unde învață 135 de elevi, iar biblioteca școlară a devenit mai modernă și sala de calculatoare a fost dotată cu table interactive și instrumente muzicale cu suportul Poloniei. Cooperarea cu țările Visegrad însă nu se oprește aici și continuă să realizeze lucruri frumoase pentru comunitatea din Calfa.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *comuna Calfa, raionul Anenii Noi*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *1 610*

Primar: *Ludmila Ceaglic*

Perioada de implementare a practicii:

februarie 2017 – prezent

Bugetul total: *825 mii lei*

Finanțatori: *Ambasadele țărilor membre ale Grupului Vișegrad: Slovacia, Cehia, Ungaria, Polonia*

Actorii implicați: *Primăria comunei Calfa, ambasadele țărilor membre ale Grupului Vișegrad, administrația gimnaziului „Visegrad”, comunitatea*

Beneficiari

Comunitatea, și în special cei 135 de elevi ai gimnaziului „Visegrad”.

Rezultatele obținute

- Cu suportul Ambasadei Slovace a fost reparată capital blocul alimentară al gimnaziului, fapt care nu s-a produs din anul 1986. Valoarea lucrărilor a fost de 10,6 mii euro. Prin efectuarea lucrărilor s-a schimbat sistemul de electricitate, teracota, iar pereții au fost renoși. Chiuvetele și robinetele vechi au fost înlocuite cu altele noi și performante.
- Biblioteca școlară a fost la fel reparată și dotată cu mobilier nou, cu tehnică de calcul. Sursele au fost alocate de către Ambasada Poloniei în Republica Moldova.
- Cu suportul Ambasadei Poloniei a fost dotată sala de calculatoare cu tehnică de calcul, table interactive, copiatoare, utilaj muzical performant, alte accesorii. De asemenea, fiecare sală de clasă actualmente dispune de un calculator pe masa profesorului, copiator, scanner etc.
- Odată cu îmbunătățirea marelui tehnico-materiale, s-a schimbat mentalitatea comunității, s-a anunțat concursul celei mai păstrate clase, celui mai activ cititor.
- Aceste măsuri au contribuit la sporirea creativității elevilor, la dezvoltarea gustului de stăpân pe propria soartă, în definitiv, la un comportament pe potrivă.
- Colaborarea strânsă cu grupul Visegrad și comunitatea Calfa a adus rezultate palpabile, fiind un bun exemplu pentru localitate, alte sate și comune, dar și pentru o republică.
- Această colaborare este doar un prim pas spre soluționarea unor probleme, pe care atât administrația publică locală, cât și partenerii locali nu reușiseră să-l întreprindă în deplină măsură din lipsa surselor financiare.
- Impactul proiectului prin stabilirea parteneriatului cu grupul Visegrad a fost real, imediat și concret.

Elementele inovatoare ale practicii

Cooperarea cu țările Visegrad nu are doar o semnificație politică, ci și economică. Chiar și înainte de a intra în UE, aceste țări au încheiat o convenție privind comerțul liber, ceea ce a intensificat cooperarea economică dintre acestea. De altfel, aceste state au multe lucruri în comun, fiind economii postcomuniste care se dezvoltă rapid și care își construiesc o poziție puternică. Caracteristicile tipice ale acestor țări sunt ponderea relativ ridicată a ajutorului financiar pentru Moldova și Ucraina. Administrația publică locală Calfa a ținut cont de acest fapt

și ține în mod deosebit la această colaborare de durată. Este o poziție logică, dacă luăm în calcul necesitățile de dezvoltare ale localităților Republicii Moldova, care nu pot fi acoperite decât prin cuplarea la locomotiva grupului Visegrad.

Lecțiile învățate

- ✓ Administrația publică din Calfa, împreună cu partenerii locali a înșușit mecanisme noi de lucru privind stabilirea parteneriatelor noi cu țările UE. Eficiența și calitatea dialogului continuu cu actorii străini sporește participarea la elaborarea unei opera deosebite, unor acțiuni comune în condițiile abordării complexe a problemei și implicării conștiente a comunității în soluționarea problemelor cu care se confruntă elevii și profesorii aflați în instituția școlară.
- ✓ Rezultatele se obțin atunci când se formează explicit scopul, se identifică sursele, iar comunitatea este motivată să se implice. Lucrurile bune se fac împreună!
- ✓ Parteneriatul este modalitatea prin care părțile lui decid să acționeze împreună pentru atingerea unui scop nobil: dezvoltare și prosperitate!

2.2. „Fapte bune la Copceac”

Sumar

Faptele bune au prins rădăcini în satul Copceac din raionul Ștefan-Vodă și s-au transformat într-o pădure tânără. Astfel, în locul unei foste livezi de mere cu suprafața de 14, ha 300 de voluntari au plantat peste 50 de mii puieti de salcâm alb, paltin și jugastru.

Beneficiari

Locuitorii satului, în număr de 2 460 cetățeni, agenții economici, reprezentanții administrației publice locale și oaspeții localității.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Copceac, raionul Ștefan-Vodă*

Regiunea de dezvoltare: *Sud*

Numărul de locuitori: *2 460*

Primar: *Vasile Țințari*

Perioada de implementare a practicii:

21 aprilie 2018

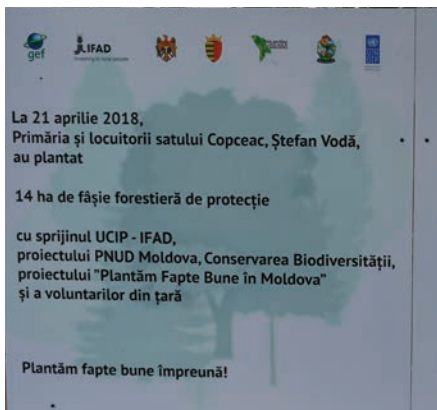
Bugetul total: *158 849 lei*

Finanțatori: *Administrația publică locală UCIP – IFAD Moldova*

Actorii implicați: *Primăria satului Copceac, specialiștii de la PNUD Moldova și UCIP – IFAD Moldova, întreaga comunitate și voluntari din toată țara*

Rezultatele obținute

- S-a plantat suprafața de 14,5 ha.
- Numărul puietilor plantați este de 50 mii, inclusiv 9 mii specia jugastru, 9 mii paltin de câmp, 32 mii salcâm alb. Reușita plantării – 90%, starea arborilor e satisfăcătoare, starea fitosanitară este bună.
- Implicate peste 300 de persoane la plantarea puietilor.

Elementele inovatoare ale practicii

- ✓ Mobilizarea în cadrul practicii a localnicilor este un succes, deoarece rezultatul va duce la durabilitatea lucrului efectuat.
- ✓ Cu cheltuieli minime s-a făcut un lucru mare și de mare importanță la nivel local.

Lecția învățată

Rezultatele obținute în cadrul bunei practici încurajează cetățenii de a mai participa la asemenea activități de voluntariat.

2.3. Construcția aleii de glorie de-a lungul străzii Sovetskaya

Sumar

Satul Copceac din Găgăuzia se mândrește cu o alee a gloriei. Astfel, strada Sovetskaya a fost complet reabilitată după modelul de acum 30 de ani, au fost pavate trotuare, amenajate bănci, plantate flori și restabilit monumentul soldaților căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial. Tot pe aleea gloriei întâlnim și primul havuz din istoria satului Copceac, care a reușit să devină una dintre cele mai importante repere arhitecturale ale localității.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: satul Copceac, UTAG

Regiunea de dezvoltare: UTA Găgăuzia

Numărul de locuitori: 10 198

Primar: Oleg Garizan

Perioada de implementare a practicii:
2016 – 2017

Finanțatori: Administrația publică locală, organizația publică „Güneşçic”, agenții economici

Actorii implicați: Primăria satului Copcea, agenții economici, organizația „Güneşçic” și locuitorii satului

Beneficiari

Comunitatea, reprezentată de 10 198 locuitori.

Rezultatele obținute

Cantitative:

- Extinderea drumurilor pavate – 3000 m²;
- Instalarea iluminatului stradal – 80 m.
- Creșterea atracției turistice a localității.

Calitative:

- Crearea condițiilor de recreere și de organizare a evenimentelor culturale în rândul populației.
- Consolidarea într-un singur complex a următoarelor obiective: memorial în cinstea celui de-al Doilea Război Mondial, o placă memorială cu numele sătenilor care au murit în al Doilea Război Mondial, parcul central din sat, care a fost planificat și a început să fie construit din 2018.
- Acces pentru traficul pietonal și vehiculele în orice vreme.
- Crearea unei oportunități pentru educația patriotică a tinerilor.
- Formarea unei atitudini pozitive față de istoria localității.

- Crearea unei zone pentru organizarea diferitor evenimente, cum ar fi concerte comemorative pe teme relevante.

Elementele inovatoare ale practicii

- Implicarea activă a populației și a ONG-urilor în implementarea practicii.
- Monitorizarea permanentă a implementării practicii.
- Pentru a participa la viața unei țări, este necesar să cunoaștem istoria și dezvoltarea ei. Învățăm să o iubim pe tot parcursul vieții, păstrând cu atenție și trecând istoria ei din generație în generație. Aș dori ca proiectul nostru să devină parte din această poveste, ca un semn de respect și recunoștință față de toți cei care au participat la război, care nu și-au cruțat nici puterea și nici viața, protejând viitorul nostru.

Lecțiile învățate

Pozitive:

O lecție pozitivă este faptul că locuitorii nu sunt indiferenți față de viața satului. Totul însă depinde de capacitatea administrației locale de a câștiga încrederea populației și a spori implicarea cetățenilor în dezvoltarea localității.

Negative:

Lipsa resurselor financiare.

2.4. Iluminarea stradală a localității cu contribuția cetățenilor

Sumar

Comuna Drăgușenii Noi din raionul Hâncești a ieșit din beznă după ce 45 de corpuri de iluminat au fost instalate în localitate în anul 2017 și alte 120 urmează să fie instalate. Inovația buneii practici constă în faptul că deși corpurile de iluminat au fost achiziționate de primărie, acestea sunt conectate la contorul personal al cetățenilor, ei contribuind în acest fel la iluminarea stradală pe timp de noapte. Lunar, pentru energia consumată locuitorii achită 15-20 lei.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *comuna Drăgușenii Noi, raionul Hâncești*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *2 300*

Primar: *Petru Gonța*

Perioada de implementare a practicii:
mai – noiembrie 2016

Bugetul total: *60 000 lei*

Finanțatori: *Administrația publică locală
Comunitatea*

Actorii implicați: *Primăria comunei Drăgușenii Noi și comunitatea*

Beneficiari

45 de gospodării conectate în anul 2017, care achită consumul lunar de 15-20 lei.

Rezultatele obținute

- Instalate 45 corpuri de iluminat stradal care au fost conectate de la 45 gospodării. Aceste gospodării achită consumul lunar de 15-20 lei, reprezentând costul pentru energia electrică consumată de acestea.
- Prin această practică se antrenează cetățenii în a contribui la dezvoltarea localității.
- Prin această practică cetățenii contribuie financiar permanent la iluminarea localității pe timp de noapte.

Elementele inovatoare ale practicii

Implicarea comunitară a cetățenilor este un lucru benefic în dezvoltarea localității, în această situație este o practică durabilă cu contribuția lunară a cetățenilor în sumă de 15-20 lei pe o perioadă nedeterminată. Prin această practică cetățenii contribuie financiar permanent la iluminarea localității pe timp de noapte.

Lecțiile învățate

Principalul factor este că populația înțelege că prin implicarea fiecăruia localitatea poate fi dezvoltată și prin implicare se pot dezvolta servicii mai bune. Putem să menționăm că această practică într-adevăr a fost una de succes deoarece au fost iluminate străzi care nu au avut lumină nici pe timpul sovietic. Pentru anul 2018 deja avem alte 120 cereri de la cetățeni doritori de a participa în acest program. Sunt procurate acele 120 corpuri de iluminat led pentru a fi instalate și dintre acestea, 60 au fost deja instalate. În anul 2016 au fost iluminate centrele localităților Drăgușenii Noi și Horodca. Au fost instalate 22 corpuri de iluminat și primăria achită în mediu câte 400 lei lunar. Aceste 22 corpuri de iluminat ne-au costat aproximativ 120 mii lei, dar prin această practică cu o sumă de 150 mii lei vom instala 165 corpuri de iluminat și primăria nu va achita nimic din consumul lor, plata pentru energia electrică fiind achitată de către cetățenii beneficiari ai acestei practici.

2.5. Construcția grădiniței de copii „Albinața Dâmbovița”

Sumar

200 de copii din satul Ruseștii Noi au din 2017 o grădiniță mare și modernă aproape de casă, deschisă mulțumită parteneriatului de cooperare dintre raionul Ialoveni și județul Dâmbovița din România. Instituția, care poartă denumirea de „Albinața Dâmbovița” are șapte grupe și pune la dispoziția copiilor condiții moderne de studiu și joacă.

Beneficiari

200 copii de vârsta preșcolară de la 3 până la 6 ani, 400 părinți, 38 educatori și dădace și 100 bunici din comuna Ruseștii Noi.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *comuna Ruseștii Noi, raionul Ialoveni*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *6 000*

Primar: *Pavel Codreanu*

Perioada de implementare a practicii:
martie 2014 – noiembrie 2017

Bugetul total: *8 740 000 lei*

Finanțatori: *Consiliul județean Dâmbovița, România, Administrația publică locală, Guvernul României, Consiliul raional Ialoveni, comunitatea*

Actorii implicați: *Primăria și Consiliul local Ruseștii Noi, Consiliul raional Ialoveni, Consiliul județean Dâmbovița, administrația grădiniței, părinții copiilor și comunitatea*

Rezultatele obținute

- 200 copii cuprinși în educație preșcolară calitativă.
- 400 părinți au posibilitatea de a-și da copiii la o grădiniță modernă.
- 100 bunici liberi să se ocupe cu altceva decât cu îngrijirea nepoților.
- Grădinița modernă dă posibilitatea la o educație preșcolară calitativă, la o creștere normală a copiilor, grijă față de sănătatea lor.

Elementele inovatoare ale practicii

Mobilizarea comunității pentru a construi o grădiniță cu toate cele necesare pentru o bună funcționare – cea mai mare realizare în comuna Ruseștii Noi.

Lecțiile învățate

Pozitive:

- ✓ Când se mobilizează populația, se fac lucruri mari în localitate.
- ✓ Problemele care apar înainte, în timpul construcției sau după finisarea lucrărilor se rezolvă doar cu locuitorii.

Negative:

- ✓ Totul trebuie făcut după un plan bine chibzuit. Uneori, cu părere de rău, constructorii dispăreau și nu anunțau că pleacă pe o perioadă de timp.
- ✓ Nu s-a ținut un contact strâns cu administrația agentului economic care executa lucrările de construcție.

2.6. Reconstrucția și modernizarea sistemului de iluminat stradal

Sumar

Cinci străzi principale ale municipiului Strășeni au acum iluminare stradală cu suportul băștinașilor. Asta după ce câteva decenii 1 620 de locuitori de aici au trăit în întuneric. Această realizare a fost posibilă grație implicării băștinașilor, autorităților locale, precum și al unui grant oferit de PNUD. Actualmente, jumătate din cei 90 km din municipiul Strășeni sunt iluminate.

Beneficiari

5 380 de locuitori ai municipiului Strășeni.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *municipiul Strășeni*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *22 217*

Primar: *Valentina Casian*

Perioada de implementare a practicii:

decembrie 2016 – 7 august 2017

Bugetul total: *975 080 lei*

Finanțatori: *PNUD Moldova (proiectul MiDL), Asociația Băștinașilor plecați din orașul Strășeni, Administrația publică locală*

Actorii implicați: *Primăria municipiului Strășeni și Consiliul municipal Strășeni, locuitorii orașului Strășeni, Asociația Băștinașilor plecați din orașul Strășeni, agenții economici, specialiștii proiectului MiDL, antreprenori, proiectanți, responsabilii tehnici, mass-media*

Rezultatele obținute

Cantitative:

- 4,5 km de drum iluminat.
- 111 de plafoane de iluminat stradal instalate.
- Circa 5 380 de persoane beneficiare.

Calitative:

- Siguranța îmbunătățită a cetățenilor seara și noaptea.
- Siguranța la trafic îmbunătățită seara și noaptea.
- Confortul cetățenilor sporit.
- Aspectul și imaginea orașului îmbunătățite.
- Accesibilitate sporită a populației la instituțiile și serviciile publice (grădinița, școala, biblioteca, primăria, puncte de comerț).
- Îmbunătățirea atmosferei și climatului social în localitate, oferirea sentimentului de „localitate vie” seara și noaptea.
- Intensificarea activităților sociale și de agrement destinate atât tinerilor, cât și tuturor cetățenilor.

- Creșterea atractivității localității pentru investitori și pentru noi rezidenți.
- Încetinirea ritmului de strămutare a populației în alte localități.
- Îmbunătățirea nivelului de confort și siguranță a elevilor care frecventează activități extracurriculare.
- Sporirea activităților economice seara și noaptea.

Elementele inovatoare ale practicii

Elementele inovatoare a acestei practici a fost implicarea cetățenilor, cât și a băștinașilor municipiului Strășeni, anunțarea multilaterală a rezultatelor proiectului care au fost comunicate la fiecare etapă prin mai multe modalități:

- Pagina de Facebook a Asociației Băștinașilor plecați din orașul Strășeni, conform bazei de date elaborate: <https://www.facebook.com/BastinaStraseni/>
- Pagina de Facebook a Primăriei Strășeni: <https://www.facebook.com/PrimariaStraseni/>
- Pagina personală de Facebook a primarei Valentina Casian: <https://www.facebook.com/casian.valentina>
- Comunicare directă cu migrații în cadrul Adunării generale a Asociației de Băștinași.
- Panouri informative amplasate în cele trei sectoare iluminate.
- Mesaje directe către donatori și către baza de date a migrațiilor.

- Actualizarea paginii proiectului pe platforma de crowdfunding guvern24.md/projects/Straseni
- Participări la emisiuni TV și relatări în presă:
 - http://www.realitatea.md/-video--impreuna-iluminam-orasul--proiecte-de-30-de-mii-de-dolari-pentru-ca-4-sectoare-din-orasul-straseni-sa-fie-iluminate_52164.html
 - http://www.publika.md/veste-buna-cinci-strazi-principale-din-straseni-vor-fi-iluminate-si-pe-timp-de-noapte_2975560.html
 - <http://tv8.md/2017/07/23/gratie-implicarii-migrantilor-se-aprind-luminile-pe-cinci-strazi-ale-municipiului-straseni/>
 - <http://provincial.md/la-raion/lucrarile-de-iluminare-a-orasului-straseni-sunt-in-toi>
 - http://www.canal3.md/ro/municipiul-straseni-iese-din-bezna-cinci-strazi-ale-localitatii-vor-fi-iluminate-pe-timp-de-noapte_51149.html
 - <http://today.md/ro/news/social/14733>
 - <http://infostraseni.com/2016/12/foto-treceri-de-pietoni-iluminate-rosu-la-straseni-spune-ti-parerea/>

Lecțiile învățate

- ✓ Proiectul ne-a ajutat să mobilizăm societatea și doar prin mediatizarea continuă și implicarea fiecărui din noi putem realiza obiectivelor propuse.
- ✓ Evenimentul „Aprindem luminile împreună” a fost organizat pentru a marca momentul lansării iluminatului public pe cinci străzi importante ale municipiului Strășeni. Pentru prima dată după mai mult de 25 de ani, trei cartiere importante ale orașului sunt iluminate pe timp de noapte, grație implicării băștinașilor „Dezvoltăm cu drag ACASĂ”.

2.7. Construcția complexului sportiv de cartier prin implicarea băștinașilor

Sumar

Cu suportul băștinașilor, în orașul Telenești a fost creat un complex sportiv multi-funcțional. Complexul sportiv în aer liber construit în zona de sud a orașului include un teren de minifotbal, teren de baschet și volei. Complexul are o suprafață de aproximativ 1 700 metri pătrați, fiind și cel mai mare teren sportiv din oraș. Prin urmare, cei 8 600 de locuitori ai orașului, inclusiv 700 de elevi de la gimnaziul „Mihai Eminescu” și 120 de copii de la școala sportivă au acum acces la servicii sportive de calitate.

Beneficiari

Peste 1 750 de locuitori din zona de sud a orașului Telenești, peste 700 elevi de la gimnaziul „Mihai Eminescu”, antrenorii și peste 120 copii de la școala sportivă Telenești, cei peste 230 tineri și 125 copii cu unul sau ambii părinți plecați peste hotare din regiunea de sud a orașului, echipele sportive din raion și republică care vin la diferite competiții organizate pe aceste terenuri și cei peste 8 600 de locuitori ai orașului Telenești.

Rezultatele obținute

- A fost construit un complex sportiv de cartier modern în aer liber care include un teren de minifotbal, un teren de volei și un teren de baschet.
- Au fost create condiții prielnice pentru ocuparea cu sportul pentru cei 8 600 locuitori ai orașului Telenești; inclusiv 700 elevi de la gimnaziul „Mihai Eminescu”, 120 copii de la școala sportivă, pentru cei peste 230 tineri și 125 copii a căror părinți sunt plecați peste hotare din cartierul de sud al orașului.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Telenești

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 8 588

Primar: Vadim Lelic

Perioada de implementare a practicii:

martie – noiembrie 2017

Bugetul total: 1 071 962 lei

Finanțatori: Administrația publică locală, Asociația Băștinașilor „Frăția Teleneștenilor de Pretutindeni”, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), Federația Moldovenească de Fotbal

Actorii implicați: Primăria orașului Telenești, Asociația Băștinașilor „Frăția Teleneștenilor de Pretutindeni”, specialiștii de la PNUD Moldova, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), Federația Moldovenească de Fotbal, Ziarul regional „Cuvântul”, comunitatea locală și voluntarii

- A fost creată Asociația „Frăția Teleneștenilor de Pretutindeni”.
- A fost impulsionat procesul de comunicare, transparență de menținere a legăturii permanente între APL și băștinașii plecați peste hotare (peste 3 000 persoane) prin crearea paginii de Facebook a Asociației de Băștinași www.facebook.com/asociatiabastinastelenesti/.
- Au fost implicați băștinașii teleneșteni din diferite țări ale lumii, care au participat la identificarea proiectului și peste 220 din ei au contribuit financiar la construcția complexului dat, donând peste 110 mii lei prin platforma de crowdfunding Guvern 24.
- Se dezvoltă spiritul de echipă și se implementează valorile fundamentale ale echipei.
- A sporit interesul la copii, tineri și adulți față de practicarea sportului; aceștia petrec mai mult timp pe terenurile sportive decât anterior.
- Menținerea și fortificarea sănătății copiilor, adolescenților și măturilor, formarea necesităților de perfecționare fizică și de practicare a unui mod de viață sănătos în rezultatul participării la diferite competiții.
- Tinerii participanți la competiții încurajează în mod extraordinar colaborarea în echipă, dar și spiritul competitiv de performanță.

Elementele inovatoare ale practicii

- Este o practică care a mobilizat băștinașii migranți în soluționarea problemelor localității.
- Crearea condițiilor normale pentru practicarea sportului a tinerei generații și a generațiilor de toate vârstele.
- Consolidează echipe și le motivează să fie active.

- Motivează cetățenii să se implice fără remunerație în implementare.
- A demonstrat că cetățenii din Telenești au spirit inovativ și creativ demonstrându-l în cadrul competițiilor raionale și naționale.
- Sportul dezvoltă caractere puternice și spiritul de competiție.
- Tinerilor li se oferă oportunitatea de a se pregăti de o carieră de viitor.
- Practicarea sportului este foarte importantă în dezvoltarea și creșterea copiilor și adolescenților, îmbunătățându-le sănătatea, atât sub aspectul fizic, cât și psihic, dezvoltă trăsături morale și de voință, îi face să aibă mai multă încredere în ei.

Lecțiile învățate

În situația creată sunt necesare stoparea agravării sănătății populației și a tendinței de depopulare a localităților prin dezvoltarea adecvată a nivelului de educație fizică, adoptarea măsurilor pentru îmbunătățirea sănătății populației, formarea modului sănătos de viață, aplicarea noilor orientări, care vor include înalta responsabilitate civică și patriotismul, combaterea deprinderilor dăunătoare.

Dezvoltarea fizică și spirituală, nivelul înalt al sănătății umane constituie un garant al îmbunătățirii situației demografice și păstrării fondului genetic național. Se va urmări asigurarea, prin activitatea fizică, a menținerii unei stări de sănătate optime. Iar pentru persoanele în etate, unul din cel mai numeros grup al populației, practicarea culturii fizice și a sportului este importantă pentru menținerea interesului față de viață, întremarea și fortificarea sănătății, prelungirea activității de creație.

2.8. Amenajarea unui spațiu de odihnă și agrement în Parcul Central al orașului Ungheni

Sumar

Municipiul Ungheni se mândrește cu un parc central modern, renovat cu suportul diasporei. Infrastructura parcului a fost reabilitată, s-au pavat două alei, s-au instalat bănci, coșuri pentru gunoi și felinare pentru o odihnă sigură și relaxantă. De asemenea, au fost amenajate terenuri de joacă și fitness pentru diferite categorii de vârstă. Ca rezultat, noua zonă de agrement a devenit accesibilă pentru toți cetățenii și oaspeții orașului Ungheni.

Beneficiari

Beneficiarii direcți:

- 15 000 de locuitori ai Cartierului Tineretului, dintre care 30% alolingvi
- 1 400 de copii cu vârsta între 1,5-7 ani din cinci grădinițe - creșe
- 2 087 elevi cu vârsta între 7-19 ani din două licee (Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi”, și Liceul Teoretic „Alexandru Pușkin”) și școala primară „Spiridon Vangheli”
- 450 de elevi cu vârsta între 16-20 ani de la Colegiul Agroindustrial din Ungheni
- Femei cu copii, persoane în etate, persoane cu dizabilitați (zilnic 25-30 persoane)

Beneficiarii indirecti:

- Primăria municipiului Ungheni
- Consiliul Raional Ungheni
- Unghenenii plecați peste hotare

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *municipiul Ungheni*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *30 804*

Primar: *Alexandru Ambros*

Perioada de implementare a practicii:

29 noiembrie 2016 – 29 august 2017

Bugetul total: *în jur de 3 256 199 lei*

Finanțatori: *Administrația publică locală, Primăria municipiului Cluj-Napoca, România, comunitatea, PNUD Moldova (proiectul MiDL), Consiliul raional Ungheni*

Actorii implicați: *Primăria municipiului Ungheni și Consiliul municipal Ungheni, locuitorii orașului Ungheni, Asociația Băștinașilor „Unghenenii de Pretutindeni”, agenții economici, specialiștii proiectului MiDL, antreprenori, proiectanți, responsabilii tehnici, mass-media locală (ziarele locale „Unghiul” și „Expresul”)*

- Agenți economici, instituții publice, ONG-uri
- 30 804 locuitori ai municipiului Ungheni
- 350 de vizitatori și turiști

Rezultatele obținute

Cantitative:

- S-a amenajat un spațiu de circa 3600 m².
- Infrastructura parcului a fost reabilitată, s-au pavat două alei, s-au instalat 40 bănci, 40 de coșuri pentru gunoi și a fost semănat 0,56 ha de gazon. Cea mai mare problemă era iluminatul public, care a fost reabilitat prin instalarea a 49 de felinare.
- Noua zonă de agrement a devenit accesibilă pentru toți cetățenii, inclusiv și pentru persoanele cu nevoi speciale. Au fost amenajate patru terenuri de joacă și fitness pentru diferite categorii de vârstă.

Calitative:

- Numărul de utilizatori ai parcului sport.
- Confortul și siguranța utilizatorilor parcului asigurate.
- Activități de agrement diversificate.
- Coeziunea dintre cetățeni sporită.
- Activități în aer liber stimulate pentru toate categoriile de cetățeni.
- Cetățeni motivați să facă mișcare în aer liber.

- Atractivitate crescută a municipiului Ungheni pentru turism.
- Accesibilitate asigurată pentru toate categoriile de cetățeni, inclusiv copii, persoane în etate, persoane cu dizabilități.

Elementele inovatoare ale practicii

Proiectul a fost unul inovator pentru municipiul Ungheni, reprezentând o practică nouă de implementare a proiectelor prin implicarea migranților și a întregii comunități. Au fost utilizate cele mai inovative tehnici de informare și sensibilizare a comunității. Pentru prima oară în procesul de implementare a unui proiect de infrastructură a fost implicat un număr record de cetățeni ai municipiului Ungheni prin utilizarea tehnicii de crowdfunding www.guvern24.md.

Pentru prima dată, Primăria municipiului Ungheni, în baza unui parteneriat de excepție, cu susținerea financiară din partea orașului înfrățit Cluj-Napoca, a reușit să amenajeze un orașel al copiilor în Parcul Central, numit „Micul Cluj”.

Lecțiile învățate

- ✓ O lecție învățată este că, migranții și băștinașii Ungheniului reprezintă o veritabilă resursă pentru dezvoltarea localității. În procesul de implementare, Asociația „Unghenenii de Pretutindenii” a venit cu sugestii și idei prețioase, în special în domeniul colectării de fonduri. Prin implicarea mai multor persoane s-a ieșit din tiparele clasice de implementare a unui proiect de infrastructură. Prin apelarea la metode inovative de colectare

de fonduri, Ungheniul și-a atins obiectivul ambițios de colectare a sumei de 10 000 euro, drept contribuție financiară la implementarea proiectului.

- ✓ O altă lecție învățată este că atunci când autoritatea publică locală decide soluționarea unei probleme, este bine să fie consultată populația. Urmare unui sondaj realizat de Primăria municipiului Ungheni privind prioritizarea problemelor care solicitau soluționare în 2017, amenajarea Parcului Central a întrunit cel mai mare număr de susținători.
- ✓ O lecție învățată pentru Primăria municipiului Ungheni este că pentru soluționarea unei probleme se pornește de la o analiză exhaustivă a factorilor interesați/partenerilor, care pot avea o contribuție directă la o problemă sau alta. Urmare unei astfel de analize, s-au luat în calcul și parteneriatele externe. Primăria municipiului Ungheni are acorduri de înfrățire cu 16 orașe din întreaga lume.

Au fost remise scrisori de susținere în special în adresa orașelor înfrățite cu Ungheniul din România și un răspuns afirmativ a venit din partea Primăriei municipiului Cluj-Napoca. Rezultatele proiectului de reamenajarea a parcului central sunt de apreciat.

2.9. „Varnița – Capitala Tineretului 2017”

Sumar

Satul Varnița este unica localitate rurală din Moldova cu titlul de Capitală a Tineretului. În anul 2017, satul Varnița din raionul Anenii Noi a beneficiat de un program diversificat în cadrul a 38 de activități de valorificare a potențialului tinerilor, promovarea voluntariatului, dar și dezvoltarea localităților din raionul Anenii Noi, inclusiv regiunea transnistreană prin implicarea activă a tinerilor. Scopul programului „Capitala Tineretului” constă în crearea oportunităților de dezvoltare multilaterală a tinerilor și participării acestora în viața economică, socială și culturală locală și națională.

Beneficiari

Tinerii din localitățile raionului Anenii Noi și regiunea transnistreană.

Rezultatele obținute

În anul 2017, în satul Varnița au fost desfășurate mai multe activități pentru tineri, printre care:

- Evenimentul de lansare a Capitalei Tineretului din 2 aprilie 2017.
- Concursul muzical „X FACTOR”, Ediția III, organizat pe 3 mai 2017.
- Campionatul Internațional la Box, Ediția II, unde au participat peste 150 pugiliști din Republica Moldo-

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Varnița, raionul Anenii Noi*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *5 214*

Prima: *Alexandr Nichitenco*

Perioada de implementare a practicii: *2017*

Bugetul total: *1 526 797 lei*

Finanțatori: *Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, administrația publică locală, comunitatea și asociațiile obștești, agenții economici*

Actorii implicați: *reprezentanții administrației publice locale de nivelul I și II din raionul Anenii Noi, ONG-urile și instituțiile din localitate și regiunea transnistreană, ca FC Serdte, Crucea Roșie Bender și Anenii Noi, AO „Speranța. Femeie. Viitor”, Centrul de Cultură și Tineret Varnița, Centrul de Sănătate Varnița, Inspectoratul de Poliție Bender, agenții economici, radioul local, Radio Tineret Moldova, ziarul raional, ziarul „Funcționarul public” și alții*

Varnița
Capitala Tineretului 2017

va, România, Ucraina și regiunea transnistreană.

- Ziua Internațională a Tineretului. În cadrul evenimentului au participat peste 1000 tineri din Republica Moldova și regiunea transnistreană.
- Festivalul „Cel mai activ Voluntar, 2017”.
- Campania de Informare „Beneficiile voluntariatului”.
- Editarea buletinului informațional pentru tineri „De la Tineri pentru Tineri”, cu un tiraj de 600 unități. Buletinul este editat lunar și distribuit tinerilor. Toate evenimentele, acțiunile de tineret raionale și cele din localitățile raionului se publică în buletin.
- Campionatul deschis la caiac și canoie, unde au participat întrunit peste 90 tineri sportivi.
- Crearea Consiliului Raional și Consiliilor Locale în raionul Anenii Noi.
- Școala de orientare profesională pentru tineri, traininguri pe diverse subiecte, vizite de studii, Școala Europeană pentru tineret, crearea Clubului Tânărul Antreprenor Varnița, Forumul Economic Raional pentru Tineri, Forumul Raional al tinerilor „Provocări și Soluții”, Conferința Națională pentru specialiștii de tineret din 10 octombrie 2017, Conferința Națională a Consiliilor locale/raionale și municipale de tineret, Săptămâna Tineretului/Ziua Națională a Tineretului etc.

Elementele inovatoare ale practicii

Prima localitate rurală din Republica Moldova care a obținut statut de Capitală a Tineretului cu rezultate remarcabile!!!

Lecțiile învățate

Implementarea proiectelor înseamnă responsabilitate, managementul schimbării, managementul riscului, managementul financiar, iar toate acestea din urmă implică resurse umane competente.

2.10. Grupul de Acțiune Locală „Plaiul Codrilor”

Sumar

Cu scopul de a spori nivelul participării civice și a dezvoltării locale printr-o cooperare eficientă dintre societatea civilă, sectorul public și cel privat, autoritățile publice locale și comunitățile din Vorniceni, Dolna, Lozova și Micleușeni din raionul Strășeni și-au unit eforturile și au creat în anul 2017 Grupul de Acțiune Locală „Plaiul Codrilor”. Dacă anul trecut cei 38 de membri au implementat împreună cinci proiecte, în prezent GAL-ul are la activ nouă proiecte cu un buget de peste 350 mii lei.

CARTE DE VIZITĂ

Regiunea: *Strășeni*

Populația de pe teritoriul GAL: *15 000*

Președinte GAL: *Lilian Botnaru*

Manager GAL: *Viorica Mamaliga*

Perioada de implementare a practicii: *2017*

Bugetul total: *274 614 lei*

Finanțator: *People in Need*

Actorii implicați: *reprezentanții administrației publice locale, ai sectorului public și asociativ din satele Vorniceni, Dolna, Lozova și Micleușeni*

Beneficiari

Locuitorii din satul Dolna, comună Lozova, comună Micleușeni și satul Vorniceni din raionul Strășeni – 15 000 de cetățeni.

Rezultatele obținute

- A fost formalizat GAL-ul în februarie 2018, cu 38 de membri.
- GAL-ul a pregătit un plan strategic de cinci ani, incluzând acțiuni economice, sociale, culturale și de mediu.

- În procesul de elaborare a strategiei au fost desfășurate opt ședințe de lucru și colectate 80 de idei de acțiune locală și idei de proiecte.
- Pe 20 martie am semnat acordul de parteneriat teritorial.
- De la începutul anului 2018 au fost implementate cinci proiecte (instalarea nisipierilor la grădinița din satul Lozova, oferirea a 40 de stupine verticale pentru apicultorii din Lozova-Micleușeni, amenajarea în stil tradițional a stației de călători din satul Dolna, amenajarea unei zone de agrement în satul Micleușeni și reparația fațadei la Centru de Sănătate din satul Lozova).

Elementele inovatoare ale practicii

- Abordarea LEADER este ceva nou pentru Republica Moldova și se așteaptă a avea un impact major pentru populație.
- Abordarea de jos și în sus și consolidarea celor trei sectoare: public, societatea civilă și sectorul privat, reprezintă ceva inovator.
- În anul 2018 implementăm alte nouă proiecte în cadrul concursului „Implicarea aduce dezvoltarea”, desfășurat pe teritoriul GAL-ului.

Lecțiile învățate

- ✓ Cel mai important ce s-a simțit de către fiecare membru al GAL-ului a fost că se poate de colaborat pentru dezvoltarea localităților noastre. Dacă inițial toți își doreau dezvoltarea propriei comunități, deja după o perioadă de timp deciziile și implicarea are loc în comun.
- ✓ Abordarea LEADER ne învață cum să colaborăm cu toate sectoarele și să ne valorificăm potențialul și până la moment avem doar beneficii.

Patrimoniul cultural - istoric ne modelează personalitatea și viața de zi cu zi. El face parte integrantă din orașele, peisajele și siturile arheologice ale țării noastre. Nu îl întâlnim doar în literatură, în artă sau în obiecte, ci și în meșteșugurile pe care le-am moștenit de la străbunii noștri, în poveștile pe care le spunem copiilor, în mâncarea de care ne bucurăm împreună sau în festivalurile sau expozițiile culturale la care participăm.

Patrimoniul este cea mai mare comoară a unui neam și pe aceasta trebuie s-o păstrăm, promovăm și să o transmitem generațiilor următoare. Altfel, urmașii nu vor mai ști cine le-au fost strămoșii. Dacă am putea numi într-un fel chipul unei țări și al unui neam, acest nume ar fi „*Patrimoniul*”.

Patrimoniul cultural are o valoare universală pentru noi ca indivizi și pentru comunitățile și societățile noastre. În acest context, **comunitățile din țară au datoria de a conștientiza importanța valorii patrimoniului local existent, ca potențial ce trebuie valorificat în beneficiul generațiilor actuale și viitoare.**

Satele moldovenești reprezintă importante centre ale moștenirii culturale (păstrarea tradițiilor, a obiceiurilor, arta meșteșugurilor, ansambluri de biserici, situri arheologice, centre istorice etc.) **și adăpostesc o bogată cultură tradițională, o arhitectură diversă și un mod de viață bazat pe valori tradiționale**, care în general diferă de la o regiune la alta.

Se distruge patrimoniul = se pierde memoria comunității!

În cadrul acestei secțiuni, **autoritățile publice locale au participat în competiție cu cele mai bune practici de valorificare a moștenirii cultural-istorice în toate formele acestora și a educației prin patrimoniul cultural – istoric local.** Acestea au fost: evenimente culturale, expoziții, festivaluri, utilizarea eficientă a patrimoniului public de menire social-culturală, păstrarea obiectivelor de patrimoniu din mediu rural cu scop muzeistic etc.

3.1. Festivalul-concurs național de vioară „Vladimir Dodon”, ediția a II-a

Sumar

Pe 28 mai 2017, în ziua în care s-a născut maestrul lutier Vladimir Dodon, strunele violilor s-au făcut auzite în întreg orașul Călărași la cea de-a doua ediție a Festivalului Viorii. Au venit la festival să-și demonstreze măiestria 26 de copii și adulți din toată țara. Festivalul a fost organizat de Primăria orașului Călărași, Asociația Obștească „CASA VIORI”, sub egida Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial.

Beneficiari

Tinerii interpreți vioriști, alături de profesorii lor de muzică, locuitorii orașului Călărași, cât și vizitatorii acestui festival - aproximativ 8 000 de persoane.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Călărași

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 16 500

Primar: Nicolae Melnic

Perioada de implementare a practicii:

27 și 28 mai 2017

Bugetul total: 33 mii lei

Finanțatori: Administrația publică locală, Asociația obștească „CASA VIORI”, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Centrul național de conservare și promovare a patrimoniului cultural imaterial, Direcția Cultură Călărași

Actorii implicați: Primăria orașului Călărași, Consiliul raional Călărași, Asociația obștească „CASA VIORI”, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Centrul național de conservare și promovare a patrimoniului cultural imaterial, ziarul regional „Expresul”, agentul economic „Casa Muzicii”

Rezultatele obținute

- La festival au participat 17 participanți (vioriști) la categoria tineri și nouă participanți (vioriști) la categoria copii.
- Vioriștii au participat la două categorii: muzică clasică și muzică populară.
- 980 exponate expuse în Muzeul vioarei, din curtea maestrului Vladimir Dodon.
- Desfășurate studii practice în perioada iunie-august în atelierul maestrului pentru lutierii din țară și străinătate.
- Organizate tururi de excursii la Muzeul vioarei.
- 35 de lucrări plastice cu tematica „Regina vioară” expuse.
- Decernate 10 premii, oferite diplome și medalii din lut tuturor învingătorilor.

Elementele inovatoare ale practicii

- Festivalul-concurs național al interpreților violoniști „Vladimir Dodon” a fost desfășurat în aer liber în curtea maestrului Vladimir Dodon, toată interpretarea muzicii fiind live.
- Tururile de excursie au fost organizate gratuit tuturor vizitatorilor la Muzeul vioarei.
- Este unicul festival dedicat muzicii clasice de interpretare la vioară din țară.

Lecția învățată

Publicul ascultă muzica clasică, le place și avem tineri talentați care merită motivați și susținuți pentru a crea frumosul și a ne reprezenta țara.

3.2. Renovarea Muzeului de Istorie și Etnografie din orașul Călărași

Sumar

La Călărași descoperim și un Muzeu de istorie extraordinar, primul din acest oraș. Clădirea de importanță arhitectural-istorică a fost deschisă în 2015 și renovată în anul 2017 în cadrul unui proiect regional. Muzeul adună astăzi în patrimonial său peste 10 mii de exponate și anual îi trec pragul circa șapte mii de turiști din toate colțurile lumii.

Beneficiari

Locuitorii orașului și raionului Călărași, vizitatorii orașului, reprezentanții administrației publice locale.

Rezultatele obținute

- Clădirea fostei școli muzicale cu suprafața de 140 m² a fost renovată.
- 10 mii de exponate pașaportizate și expuse.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Călărași

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 16 500

Primar: Nicolae Melnic

Perioada de implementare a practicii:
iunie – decembrie 2017

Bugetul total: 1 695 258 lei

Finanțatori: Administrația publică locală, Agenția de Dezvoltare Regională (ADR), Centru (Fondul național pentru dezvoltare regională), SRL „Provlada”

Actorii implicați: Primăria orașului Călărași, Consiliul raional Călărași, specialiștii de la Fondul național pentru dezvoltare regională și angajații de la Muzeul de istorie și etnografie din Călărași

PROIECT FINANȚAT DIN SURSELE FONDULUI NAȚIONAL PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

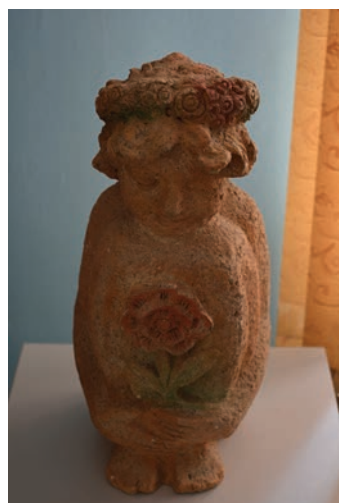
"Valorificarea potențialului turistic al regiunii de centru a RM - rn. Strășeni, Călărași, Nisporeni și Ungheni"

Unitatea de implementare: Agenția de Dezvoltare Regională Centru
 Beneficiar: Consiliul raional Călărași
 Costul proiectului: 28 340 320 lei
 FNDR: 27 454 916,21 lei
 Perioada de implementare: 36 luni

ADR Centru, Tel: nr. +373 209 2 28 82,
 e-mail: office_adr@adr.ro, web: www.adrcentru.ro
 Consiliul raional Călărași, Tel: 0 244 22 098, e-mail: consiliu@calarasi.ro

- Cinci persoane angajate în cadrul muzeului.
- Nouă săli expoziționale (Sala etnografică, Sala dedicată sculptorului Dumitru Scvorțov-Russu, Sala dedicată religiei, Sala „Călărași Târg”, o sală pentru expoziții temporare etc.).
- Muzeul desfășoară periodic activități culturale și artistice pentru a atrage vizitatorii, cum ar fi ateliere de creații, proiecții de filme, spectacole și chiar șezători.

- Peste șapte mii de vizitatori anual.
- Pe 9 noiembrie 2018, prin decizia Consiliului orașenesc, Muzeul de Istorie și Etnografie din Călărași i s-a atribuit numele sculptorului călărășean – Dumitru Scvorțov-Russu. În prezent, muzeul deține circa 200 de sculpturi, dar și multe alte lucruri personale de-ale sculptorului: scrisori, fotografii, grafică, picturi, medalii, toate fiind donate muzeului de către fiica sa, Mariana Scvorțov.
- Muzeul Istorie și Etnografie a devenit un obiectiv turistic important pentru orașul Călărași.
- Muzeul este inclus în traseul turistic din zona de centru a Republicii Moldova.
- Muzeul este și un centru de excelență regional.

Elementele inovatoare ale practicii

Elementele inovatoare a acestei practici este faptul că s-a lucrat la renovarea clădirii după imaginea clădirii din anii 1950 și s-a ținut cont de păstrarea arhitecturii.

Lecțiile învățate

- ✓ Localitatea și cetățenii au nevoie de centru de informare, cercetarea și conservarea culturii și istoriei.
- ✓ Turiștii vin cu plăcere să viziteze și alte obiecte turistice nu doar în Chișinău, dar și în teritoriu.

3.3. Concursul internațional de recitare din lirica eminesciană „La Putna”

Sumar

Zeci de elevi ai claselor a V-a - a XII-a din Chișinău participă anual la Concursul de recitare din lirica eminesciană „La Putna”. Concursul co-organizat de Direcția generală educație, tineret și sport din mun. Chișinău este susținut de Consiliul Județean Suceava, Centrul Cultural „Bucovina”, Inspectoratul Școlar Județean Suceava, Mănăstirea Putna și Centrul pentru Susținerea Tradițiilor Bucovinene.

Prestația participanților este apreciată de un juriu competent care apreciază originalitatea și valoarea artistică a textelor selectate, dicția și pronunția, ritmurile variate de vorbire și ținuta scenică a elevilor. Învingătorii concursului beneficiază de o excursie pe urmele lui Mihai Eminescu, având oportunitatea să participe la festivitatea de premiere în cadrul Mănăstirii Putna, unde recită poezii din creația eminesciană la bustul poetului, împreună cu elevi din România și Ucraina.

Beneficiari

Elevii claselor a V-a – a XII-a din municipiul Chișinău. Anual, la etapa internă a concursului participă peste 1 500 de elevi, iar din aceștia sunt selectați 11 elevi care participă la etapa internațională a concursului.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *municipiul Chișinău*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: 662 836

Primar: *Ruslan Codreanu*

Perioada de implementare a practicii:

ianie 2016 – august 2016 (prima ediție)

ianie 2017 – august 2017 (ediția a II-a)

Buget și finanțatori: *Pentru implicarea elevilor în concurs, Direcția generală educație, tineret și sport a Consiliului municipal Chișinău alocă circa 15 000 lei. Celelalte cheltuieli sunt alocate de partenerii din România.*

Actorii implicați: *Direcția generală educație, tineret și sport municipiul Chișinău, Republica Moldova, Consiliul Județean Suceava, Centrul Cultural „Bucovina”, Inspectoratul Școlar Județean Suceava, Mănăstirea Putna, Centrul pentru Susținerea Tradițiilor Bucovinene, România, precum și Departamentul Învățământ și Știință al Administrației Regionale de Stat din Regiunea Cernăuți, Ucraina, Centrul Academic Internațional Eminescu, SRL „Aqua Trade”, AO „OM Kids”, TRM, TVR Moldova, IPN*

Rezultatele obținute

Cantitative:

- Concursul se desfășoară, benevol, în toate instituțiile de învățământ școlar și extrașcolar din municipiul Chișinău, cu predarea în limba română. Etapa internă este gestionată de administrația instituției, iar la etapa municipală participă candidaturile propuse de școală.
- La etapa internațională participă 11 elevi (deținătorii locurilor I, II și III, mențiunea I, II și III, precum și alți cinci laureați). Învingătorii primelor șase locuri, pe lângă excursia în România și alte facilități, primesc și premii bănești de la 500 până la 1 000 de lei.

Calitative:

- Grație acestui proiect se atestă un interes sporit, în rândul elevilor, pentru creația literară a lui Mihai Eminescu. Dacă până la concurs și în timpul concursului elevii studiază și selectează cu grijă poezia eminesciană ce urmează a fi recitată - lucrează asupra artei recitării poeziei (charismă, dicție, ținută, intonație, gesticulație, transmiterea mesajului); după concursul internațional conștientizează care este nivelul pregătirii lor în comparație cu semenii din alte țări, înțeleg altfel viața și creația poetului grație „pelerinajului poetic” prin locurile legate de biografia acestuia.
- Elevii își formează o viziune clară, mult mai realistă despre contextul cultural-istoric, politica și condițiile de trai care au influențat viața și creația poetului. Mai mult decât atât, Mănăstirea Putna a tipărit valoroase monografii și culegeri despre creația și viața poetului (unele fiind oferite în dar elevilor participanți), iar Părintele Dosoftei le aduce la cunoștință tinerilor detalii din viața poetului care nu sunt reflectate nici în manuale, nici în cărțile de specialitate. Or, Eminescu a fost foarte legat spiritual și duhovnicește de această mănăstire, unde a petrecut mai mult timp și a dedicat acestui sfânt locaș renumitele poezii.
- Datorită implicării în acest proiect, profesorii de limba română remarcă interesul mai accentuat al elevilor față de creația poetului. Îmbucurător este că elevii înțeleg mai profund și obiectiv biografia acestuia.
- Este îmbucurătoare interesul și implicarea mass-mediei care contribuie la facilitarea accesului la informație pentru elevi, precum și promovarea învin-

gătorilor, încurajând și stimulând, pe această cale, tinerii declamatori. Tot datorită presei, tinerii percep mult mai ușor importanța creației literare a lui Mihai Eminescu.

Elementele inovatoare ale practicii

Acest proiect reprezintă o idee inovatoare în modalitatea de promovare a creației literare pe mai multe planuri: arta recitării poeziei, stimularea tinerilor declamatori și crearea spiritului de concurență la nivel internațional, cunoașterea biografiei poetului prin vizitarea locurilor care l-au inspirat și care i-au determinat parcursul vieții etc.

Lecțiile învățate

Astăzi, aflându-ne într-un alt secol, având alte condiții sociale, politice și economice, alte valori și absolut alte tehnologii decât cele din secolul al XIX-lea, elevul nu poate să înțeleagă viața și acțiunile/deciziile marelui poet care a optat pentru trezirea conștiinței naționale, lupta contra moravurilor și viziunea acestuia despre politică, educație, egalitatea dintre oameni, respectarea drepturilor pentru educație și informare.

Tânărul care învață poeziile lui Eminescu nu-și poate imagina care sunt acele locuri care l-au inspirat și de unde își au izvoarele anumite motive și teme literare.

Grație acestui proiect elevii conștientizează importanța creației literare a poetului și personalității acestuia, își formează o altă viziune realistă și obiectivă. Dacă până la participarea în proiect elevii aveau o viziune de idealizare sau formată în baza unor păreri populare pe site-urile de socializare, după vizitarea acestor locuri, copilul înțelege altfel valoarea lui Mihai Eminescu ca om, ziarist, poet, prieten și un mare iubitor de patrie și neam. De asemenea, au înțeles care este importanța poetului la nivel internațional, prin prisma realizărilor și lucrărilor.

3.4. „Crihana muzeistică și turistică”

Sumar

Turiștii curioși să vadă unelte strămoșești, obiecte vechi de cult și tradiționale pot veni la Muzeul de istorie, arheologie și antropologie din satul Crihana Veche. Muzeul a fost amenajat într-o locuință veche din localitate, iar toate exponatele au fost găsite în situl arheologic de pe teritoriul localității și aduse de locuitorii din sat. Iar pentru valorificarea patrimoniului cultural-istoric al localității, a fost editată o monografie a satului, efectuate săpături arheologice și instituit Festivalul local al tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „Capra, Turca, Breaza”.

Beneficiari

- Administrația publică locală
- Instituțiile educaționale din satul Crihana Veche
- Locuitorii satului Crihana Veche, în număr de 5 099 cetățeni
- Comunitatea științifică din Moldova și din afară - minim 500 de persoane
- Studenții și voluntarii care au luat parte la cercetările arheologice și etno-folclorice – circa 300 de persoane
- Turiștii și vizitatorii

Rezultatele obținute

- Primăria Crihana Veche a semnat acord de colaborare cu Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Crihana Veche, raionul Cahul*

Regiunea de dezvoltare: *Sud*

Numărul de locuitori: *5 099*

Primar: *Rodica Cucereanu*

Perioada de implementare a practicii: *2015 – 2017*

Bugetul total: *600 mii lei*

Finanțatori: *Administrația publică locală, comunitatea, Consiliul raional Cahul, Departamentul Românilor de Pretutindeni Academia Română, Asociația obștească „Răsăritul Românesc”*

Actorii implicați: *Primăria Crihana Veche, Centrul de Arheologie al Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei, Institutul Cultural Român, Institutul de Etnografie și Folclor (Academia Română), Universitatea București, AO „Răsăritul Românesc”, Agenția Națională Arheologică, Universitatea de Stat ”B.P. Hașdeu” din Cahul, A.O. Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Academia Română – filiala Iași, Asociația Moldo-Japoneză pentru cultură și civilizație, Consiliul Raional Cahul, SRL „Oltex-Aqua”*

- Au fost efectuate săpături arheologice la 10 tumuli de pe moșia satului Crihana Veche.
- A fost organizată Conferința Internațională cu genericul „Interdisciplinaritate în arheologie. Metode de cercetare, impact științific și cultural”.
- A fost creat muzeul Crihanei (muzeul de arheologie, istorie, etnografie și științe ale naturii).
- A fost instituit Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „Capra, Turcă, Breaza”.
- Publicate documente istorice medievale cu referire la Crihana Veche.
- Creat fondul fotografic comunitar în cadrul Bibliotecii Publice.
- A fost editată monografia localității.
- În procesul de cercetare arheologică, etnografică și folclorică a fost implicată întreaga comunitate, inclusiv administrația publică locală, astfel a fost sensibilizată populația locală referitor la valoarea patrimoniului arheologic, istoric, etnografic și natural ce-l deține și a fost stimulat procesul de schimbare/formare a atitudinii pozitive și responsabile față de istoria și cultura locală.
- Proiectul a avut un impact pozitiv uriaș în euroregiunea Dunării de Jos, oferind, ca precedent, un exemplu bun de urmat în comunitățile sudul istoric al Basarabiei (fosta regiune Ismail).
- Aprofundarea cercetărilor la Crihana Veche și, de asemenea, extinderea spațiului sondat au oferit posibilitatea de a realiza clasificări tipologice.
- Comunitatea locală a oferit o deschidere și interes față activitățile desfășurate, fapt ce a contribuit esențial la realizarea proiectului.

Elementele inovatoare ale practicii

Proiectul vine în sprijinul implementării Strategiei Naționale de Dezvoltare a Turismului, urmărind punerea în circuitul turismului cultural național a unui obiectiv de patrimoniu local, fapt ce va contribui la dezvoltarea locală și a regiunii. Valorificarea acestui potențial va necesita angajarea organismelor de putere locală, a întregul sprijin și cooperarea tuturor celor implicați în industria turistică și în sectoarele conexe. Comunitatea și primăria au urmărit valorificarea resurselor nemateriale, cum sunt:

- resursa istorică (arheologie, fond bibliografic, conexiuni cu alte comunități);
- resursa identitară (tradiții locale, patrimoniul folcloric local, patrimoniul onomastic și microtoponimic, patrimoniul dialectal în context național);
- resursa memorialistică (istorie orală);
- resursa științifică (atragearea potențialului de cercetare al instituțiilor naționale: Academia Română, Academia de Științe a Moldovei etc. și transformarea comunității în obiect de cercetare metodică și sistematică);
- resursa mediatică (popularizare prin intermediul presei locale, naționale și internaționale);
- resursa turistică (industria turismului reprezintă, pe plan mondial, cel mai dinamic sector de activitate și cel mai important generator de locuri de muncă. Din punct de vedere economic, turismul constituie o sursă principală de redresare a economiei locale acolo unde comunitatea locală dispune de importante resurse turistice pe care le exploatează corespunzător.

Lecțiile învățate

- ✓ Proiectele ce vizează localitatea sunt implementate mai ușor când comunitatea este deschisă și se implică.
- ✓ Succesul unui proiect contează și de voința politică a aleșilor locali.
- ✓ Agenții economici de pe teritoriul localității sunt un factor ce poate facilita finalizarea cu succes a unui proiect.
- ✓ Popularizarea activităților din cadrul unui proiect este necesară atât pentru comunitate, cât și pentru participanții proiectului.
- ✓ Proiectul va permite utilizarea turismului arhitectural, istoric, cultural ca sursă de dezvoltare economică a localității dar și a Regiunii de Sud a Republicii Moldova, prin serviciile turistice care vor fi oferite de Muzeul de arheologie și istorie.

3.5. Reconstrucția și amenajarea Izvorului satului

Sumar

Legenda spune că denumirea satului Recea din raionul Strășeni provine de la izvorul din localitate. Iar pentru a păstra vie istoria, comunitatea din sat au decis să reconstruiască și să reamenajeze izvorul satului, vechi de peste 260 de ani. Alături de izvor a fost amenajat parcul din vecinătate și restabilită răstignirea de lemn „Troita”. Prin această inițiativă, satul a câștigat din imaginea, iar comunitatea a conștientizat importanța patrimoniului istoric local.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Recea, raionul Strășeni*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *2 350*

Primar: *Elena Belescu*

Perioada de implementare a practicii:
mai – august 2017

Bugetul total: *129 886 lei*

Finanțatori: *Bugetul de stat, Administrația publică locală, comunitatea*

Actorii implicați: *Administrația publică locală, agenții economici, liderii locali și cetățenii*

Beneficiari

Locuitorii satului Recea, în număr de 2 350 persoane.

Rezultatele obținute

Cantitative:

- S-a reconstruit Izvorul satului.
- S-a restabilit răstignirea.
- S-a reamenajat parcul din vecinătate.
- S-au lichidat două gunoiște neautorizate.
- S-au efectuat lucrări de îngrijire a cinci fântâni din vecinătate.

Calitative:

- S-au deprins noi abilități de creare și dezvoltare a voluntariatului. Voluntarii au înțeles utilitatea muncii lor.
- Aspectul satului a fost îmbunătățit prin crearea zonei verzi și îngrijite a terenului aferent.
- Activitatea a servit drept motiv de mobilizare a comunității, element important în educarea spiritului cetățenesc a tinerii generații.
- S-au creat condițiile necesare pentru păstrarea și îngrijirea izvorului ca sursă de apă potabilă.

- A avut un impact pozitiv privind promovarea și păstrarea patrimoniului și valorilor satului.
- S-au ajustat necesitățile și lucrurile cu acțiuni concrete.
- S-au consolidat manifestările colective în spirit comunitar.

Elementele inovatoare ale practicii

- Comunitatea a conștientizat importanța patrimoniului istoric local, a devenit mai sensibilă la problemele de mediu, dar și de globalizare: omul cetățean s-a recunoscut în activitățile ce-l definesc.
- Comunitatea a văzut propria supraviețuire în transformarea propriilor condiții de viață.
- Cetățenii au înțeles raportul dintre valorile istorice, sociale și economice în viața colectivă a satului.

Lecțiile învățate

1. A cere condiții e mult prea ușor!
A fi donator financiar e bine!
Dar mult mai lăudabil e când investești suflet, muncă și-ți zici: *Eu sunt Recea!*
2. Un sat se venerează și se povestește și-n felul cum își respectă rădăcinile, propriile valori. Te simți mult mai bine, sau mândru, când participi la transformarea satului: amenajat, curat, cu oameni gospodari, căci omul nu este doar ceea ce zice, dar ceea ce face, cum o face, pentru ce o face și pentru cât o face.

3. „Cuvintele se vor măsurate-n fapte”.

S-a aprofundat rigoarea morală:

- Demnitate și onoare nu doar de locuitor, ci și de trăitor al Satului cu datorii de suflet.
- Să facem tot ce e mai bun.
- Să fim gospodari.
- Să fim adevărați stăpâni ai satului.
- Să știm ce vrem.
- Să ne pricepem.
- Să facem.

4. Izvorul nu e doar o sursă de apă pentru consum, pentru supraviețuire, ci este un obiect al patrimoniului local, ce trebuie protejat, renovat și îngrijit.

- Să nu învinuiești
- Ci să-ți asumi? trecutul,
- O anumită istorie...
- Trecutul nu e doar o filă de amintire, ci e să te implici în el, condiționând viitorul.

3.6. Deschiderea Muzeului satului

Sumar

Satul Ruseștii Noi se mândrește cu un muzeu de toată frumusețea. Muzeul, amplasat în clădirea fostei școli primare din sat a fost deschis în martie 2017. Acesta este primul centru expozițional din localitate unde vizitatorii fac cunoștință cu cele mai relevante momente din istoria satului și participă la diverse activități culturale. Ideea de a deschide un muzeu al satului aparține Organizației Oamenilor în Etate din Ruseștii Noi și a fost posibilă datorită Fondului național de dezvoltare regională.

Beneficiari

6 000 de locuitori ai comunei Ruseștii Noi și oaspeții localității.

Rezultatele obținute

- 6 000 locuitori ai comunei au acces la muzeu.
- Trei organizații obștești din sat, o bibliotecă publică și instituțiile de învățământ au acces la muzeu.
- Aspectul centrului satului s-a schimbat radical, s-a îmbunătățit imaginea locului.
- Muzeul dă posibilitatea de conservat multe obi-

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: comuna Ruseștii Noi,
raionul Ialoveni

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 6 000

Primar: Pavel Codreanu

Perioada de implementare a practicii:
martie 2014 – august 2017

Bugetul total: 1 168 000 lei

Finanțatori: Agenția de Dezvoltare Regională (ADR), Centru (Fondul național pentru dezvoltare regională), administrația publică locală, comunitatea

Actorii implicați: Primăria comunei Ruseștii Noi, Consiliul comunal Ruseștii Noi, Asociația obștească a oamenilor în etate, Asociația obștească a tineretului. Organizația obștească a femeilor din Rusești, profesorii de la Liceul Teoretic „Ruseștii Noi”, Centrul medicilor de familie din Ruseștii Noi, biblioteca publică, Asociația băștinașilor plecați din Ruseștii Noi

ceiuri din sat, lucruri vechi folosite de oameni în trecut, documente istorice, fotografiile etc.

- Prin intermediul muzeului se educă tânăra generație, iar oamenii au un loc pentru activități și adunări.

Elementele inovatoare ale practicii

Satul are un muzeu. O clădire veche (școala primară construită prin metoda veche țărănească – lut și furci de lemn cu pereții groși). O ogradă a muzeului amenajată cu un teren de joacă pentru copii. Înverzirea centrului satului. Educația tinerei generații prin prisma obiceiurilor străbune, tradițiilor vechi și frumoase. Cunoașterea istoriei satului natal. Activități culturale cu oamenii în etate, localnicii și copiii.

Lecțiile învățate

Consultarea oamenilor în elaborarea Planului Urbanistic General și a Strategiei de Dezvoltare Social-economică a satului ne dă posibilitatea să identificăm necesitățile lor, găsirea finanțărilor, amenajarea și menținerea muzeului activ. Mulți erau de părerea de făcut altceva în clădirea veche a școlii primare, de exemplu un azil de bătrâni, dar în urma votării în grupurile de lucru, a fost construit muzeul.

3.7. Festivalul-concurs regional de tradiții și obiceiuri populare „La cuptorul cu plăcinte”, ediția a II-a

Sumar

Mirosul de plăcinte a învăluit satul Șolcani din raionul Soroca. Și pe bune dreptate, pe 18 septembrie 2016, acolo s-au scos din cuptor cele mai delicioase plăcinte care au fost expuse în cadrul festivalului La cuptorul cu plăcinte. Sărbătoarea a început cu o paradă a portului popular, iar toți oaspeții au putut gusta din fripturică, mămăligă, sarmale și zeci de feluri de plăcinte savuroase.

Beneficiari

15 ansambluri folclorice din întreaga Moldova, Ucraina și România, locuitorii satului – 1 200 de cetățeni și vizitatorii festivalului.

Rezultatele obținute

- La acest eveniment au participat 15 ansambluri folclorice din întreaga țară dar și din Ucraina și România.
- Festivalul a demarat cu parada portului popular, după care a urmat deschiderea oficială a festivalului, evoluarea formațiilor în concurs, competiții și jocuri distractive pentru copii și

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Șolcani, raionul Soroca*

Regiunea de dezvoltare: *Nord*

Numărul de locuitori: *1 253*

Primar: *Boris Rotaru*

Perioada de implementare a practicii:
18 septembrie 2016

Bugetul total: *62 mii lei*

Finanțator: *Primăria satului Șolcani*

Actorii implicați: *Primăria satului Șolcani, Secția Cultură și Turism a Consiliului Raional Soroca, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, gospodinele și întreaga comunitate*

bineînțeleș, „Hora mare”.

- Pe tot parcursul zilei, în parcul din fața Primăriei toți doritorii au putut viziona expoziții de artizanat, expoziții culinare și în mod deosebit participarea inedită a celor mai harnice gospodine din comuna Șolcani în arta culinară – pe mahalale.
- S-a petrecut o adevărată competiție dintre mahalalele (mahalaua șezătorilor, a fântânilor, veselă, a hârtopului, vlea curechiului și a brazilor) atât la pregătitul plăcintelor, cât și la felul în care și-au prezentat gospodinele produsele artei culinare. Adică fiecare mahala și-a expus „marfa” în cel mai original mod și, astfel a avut de câștigat – toată lumea prezentă la eveniment și servită cu plăcinte calde scoase din cuptor.
- Festivalul de „cultură și mâncare” promovează tradițiile și obiceiurile din satul Șolcani raionul Soroca, dorind să contribuie la dezvoltarea comunitară, comercială și turistică în această regiune.
- A fost creată o ocazie minunată de a promova produsele noastre tradiționale și zona noastră, foarte pitorească.
- Festivalul „La cuptorul cu plăcinte” și-a făcut loc pe harta festivalurilor pline de savoare prin care satul Șolcani își promovează cultura regională. Organizatorul evenimentului îmbina cu dibăcie arta gastronomică, meșteșugăritul, ruralitatea și turismul.

Elementele inovatoare ale practicii

Trebuie să recunoaștem că avem nevoie de sărbători pentru suflet, în care să ne valorificăm tezaurul. Astăzi, în epoca globalizării deja am pierdut tradițiile costumului popular, ale covorului moldovenesc tradițional, care, de fapt, sunt mărci sociale și de prestigiu a identității etnice. În acest sens, localnicii satului Șolcani și-au propus să păstreze și să promoveze tradiția plăcintelor, care, de fapt a devenit un brand al acestei regiuni și una dintre bucatele tradiționale ale bucătăriei moldovenești și să o îmbine cu folclorul muzical, ceea ce constituie o parte componentă a culturii noastre.

Renașterea valorilor culturale ale satului constituie elementul inovator al acestei practici și cu siguranță că festivalul a avut o amploare destul de mare prin numărul considerabil de vizitatori, dar și prin oaspeții de onoare care au participat la acest eveniment. El ne îndeamnă să nu trădăm tradițiile strămoșești ci să contribuim la dezvoltarea și perfectarea lor.

Lecțiile învățate

Succesul poate fi obținut doar prin eforturi comune ale cetățenilor, iar implicarea activă a băștinașilor contribuie enorm la dezvoltarea locală. Să fim demni de tradițiile naționale și să le promovăm cu înțelepciune ca zestre sacră pentru urmași.

3.8. Cultura schimbă orașul și comunitatea – „Tabăra de sculptură Ungheni – 555 de ani”

Sumar

13 sculptori din Republica Moldova, România, Austria, Irlanda, Estonia și Federația Rusă și-au dat întâlnire în orașul Ungheni la Tabăra de Sculptură Ungheni – 555 de ani din 2017. Tabăra, desfășurată la cea de-a treia ediția, a marcat importanța evenimentului jubiliar și a demonstrat că cultura schimbă orașul și comunitatea. Artiștii au cioplit în piatra de Cosăuți și travertin 13 sculpturi care au fost instalate pe Aleea Băștinașilor din Parcul Central al orașului. Sculpturile au fost dedicate în special culturii, literaturii și istoriei neamului nostru.

Beneficiari

13 sculptori din Republica Moldova, România, Austria, Irlanda, Estonia și Federația Rusă, peste 390 de preșcolari, 14 elevi de la Școala de Arte Plastice Ungheni, și Primăria municipiului Ungheni.

Rezultatele obținute

Cantitative:

- 13 sculpturi în piatră realizate și amplasate în Parcul central din municipiul Ungheni.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *municipiul Ungheni*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *30 804*

Primar: *Alexandru Ambros*

Perioada de implementare a practicii:

iulie – august 2017

Bugetul total: *315 000 lei*

Finanțatori: *Fundația „Fundația Comunitară*

Ungheni”, Primăria municipiului Ungheni

Actorii implicați: *sculptorii Ion Zderciuc,*

originar din municipiul Ungheni, Valentin

Vărtosu, Nicolae Niță, Ioan Grecu, Victor

Macovei, Mihai Damian, Ruslan Tihonciuc

(Chișinău, Republica Moldova); Dumitru

Verdianu, originar din municipiul Ungheni

(Viena, Austria), Nicolae Ovidiu Popa

(București, România), Vladlen Babcinețchi

(Iași, România), Roma Ruchkin (Sankt-

Petersburg, Rusia), Parascovia Popa Dunai,

originară din Republica Moldova (Irlanda),

Eugen Sterpu, originar din Republica Moldova

(Tallin, Estonia), Primăria municipiului Ungheni,

sculptorii Instituția Publică Centrul de Resurse

pentru Dezvoltarea Durabilă Locală și

Regională, Întreprinderea Municipală „Servicii

Comunale Ungheni”, Fundația Comunitară

Ungheni, Grupul de Inițiativă Locală „Tinerețe”,

Grupul de Inițiativă Civică „Voluntarii Pro

Ungheni” și membrii comunității

- Peste 390 copii de vârstă preșcolară din municipiul Ungheni familiarizați cu arta sculpturală.
- Abilități ale 14 elevi de la Școala de Arte Plastice formate privind tehnica cioplitului în piatră.

Calitative:

- Profilul cultural al municipiului Ungheni dezvoltat prin amplasarea sculpturilor în Parcul central din municipiul Ungheni.
- Cetățenii înțeleg importanța valorilor culturale în viața spirituală a municipiului.
- Identitate culturală locală promovată la nivel regional și național.

Elementele inovatoare ale practicii

De regulă, taberele de creație sunt desfășurate în cadrul unor proiecte transfrontaliere, cu finanțare de la diferiți donatori externi, pe când, Tabăra de sculptură din Ungheni a avut loc grație unui grant acordat de finanțatorul local, Fundația Comunitară Ungheni. Chiar dacă la Ungheni taberele de sculptură sunt deja o tradiție, cea din 2017 a fost consacrată jubileului de 555 de ani de la prima atestare documentară a orașului Ungheni și a avut și o tematică concretă, să fie cioplite în piatră personaje din literatura română. Și dacă până recent, sculpturile erau cioplite doar în piatră de Cosăuți, la această ediție, sculptorii au folosit și piatra de travertin.

Însăși tabăra de sculptură reprezintă un element inovator deoarece activități de acest gen nu se practică în Republica Moldova. Foarte puțini oameni au oportunitatea de a urmări lucrările în cadrul unei tabere de creație, de a contempla măiestria artiștilor plastici, de a discuta cu ei și de a pătrunde în tainele artei sculpturale. De asemenea, este o activitate de promovare a patrimoniului cultural-istoric și pe bună dreptate e considerată cartea de vizită a municipiului Ungheni.

Lecțiile învățate

- ✓ Pentru a avea un proiect implementat cu succes este important ca toți beneficiarii să fie direct implicați în activitățile proiectului, deoarece așa se poate de asigurat durabilitatea proiectului.
- ✓ Toți membrii echipei de implementare trebuie să-și cunoască responsabilitățile și să-și îndeplinească sârguincios atribuțiile, doar în acest mod, se reușește un proiect de succes.
- ✓ Doar prin astfel de proiecte putem dezvolta simțul frumosului la cetățeni, promova patrimoniul cultural și îmbogăți spiritual oamenii. Atunci când ei nu doar privesc, dar și participă la evenimente culturale, se simt responsabili de conservarea culturii naționale.
- ✓ Prin eforturi comune se pot realiza multe lucruri frumoase și benefice pentru comunitate, trebuie să existe deschiderea autorităților publice locale către cetățeni și inițiative parvenite de la populație.

3.9. Construcția Casei de cultură în orașul Vadul lui Vodă

Sumar

Cultura a reînviat în orașul Vadul lui Vodă după ce aici a fost construită o casă de cultură modernă. Clădirea cu două nivele include o sala de spectacole, muzeul de istorie al localității, o sală de conferință și un centru de agrement pentru tineri. Casa de cultură a schimbat imaginea orașului, iar peste șase mii de locuitori și turiștii au acum un loc perfect pentru a participa la evenimente și a-i admira pe interpreții preferați.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Vadul lui Vodă, municipiul Chișinău

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 6 200

Primar: Iurie Onofriuc

Perioada de implementare a practicii:
ianuarie 2013 – decembrie 2016

Bugetul total: 30 milioane lei

Finanțator: Primăria orașului Vadul lui Vodă

Actorii implicați: Primăria orașului Vadul lui Vodă, agenții economici, ONG-ul „Viitorul Tineretului” și Institutul de proiectări

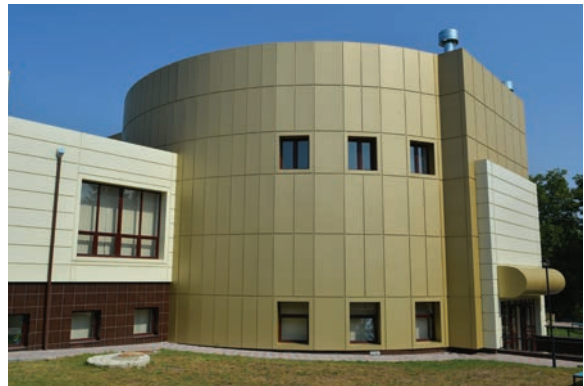
Beneficiari

Locuitorii orașului – 6 200 de persoane și turiștii din zona de agrement.

Rezultatele obținute

Cantitative:

- În cadrul proiectului a fost construită o clădire cu două nivele, dimensiune 41×35 m. La primul nivel s-au amplasat Centrul de agrement pentru tineret și muzeul de istorie și etnografie. La parter s-a amplasat sala de festivități cu suprafața 334,5 m², sala de conferință, bufet și birourile pentru personal de serviciu.
- Au fost create opt locuri de muncă pentru locuitorii orașului.

- Au fost create condițiile pentru participarea la evenimentele culturale pentru 6 200 de persoane, dintre care 1 200 copii și 1 050 pensionari.
- În perioada 2016-2017 au fost organizate aproximativ 20 de concerte cu participarea colectivelor artistice din Republică Moldova și Ucraina.

Calitative:

- S-a schimbat imaginea localității pentru locuitorii și vizitatorii orașului.
- S-a ridicat nivelul de conștientizare a populației cu privire la viața comunitară, participarea civică.
- În viața orașului s-a îmbunătățit imaginea administrației publice locale.
- Identitatea culturală locală promovată la nivel regional și național.

Elementele inovatoare ale practicii

Elementul inovator a acestei practici este construcția centrului de agrement și cultură cu surse proprii fără atragerea investiției străine. Primăria orașului Vadul lui Vodă de mai multe ori a apelat la fonduri diferite din Italia, Germania, chiar și China, dar a primit răspunsul negativ. Asumând toate riscurile, consilierii și primarul au decis să construiască Casa de Cultură, bazându-se pe sursele proprii de venit.

Lecțiile învățate

Cea mai importantă lecție învățată din aceasta practică este că totul este posibil dacă într-adevăr dorim. În ciuda tuturor obstacolelor, începând de la scepticismul populației și terminând cu lipsa surselor financiare, proiectul a fost finisat cu succes și este apreciat chiar și la nivelul internațional de orașele înfrățite cu Vadul lui Vodă, din Polonia, România, Lituania etc.).

3.10. „Situl istoric Tabăra regelui suedez Carol al XII-lea de la Varnița – valorificare și promovare”

Sumar

Și pentru că ruinele palatului în care a trăit regele Carol al XII-lea al Suediei au fost descoperite în Varnița, Autoritățile locale, împreună cu Muzeul Național de Istorie și cu sprijinul Uniunii Europene au decis să conserveze situl istoric al regelui suedez, inclusiv să restaureze monumentul lui. Investiția este doar începutul reabilitării acestui sit istoric, care se vrea a fi un punct de atracție turistică în zonă. Potrivit arheologilor, în urma săpăturilor a fost scoasă la suprafață temelia unei clădiri din cele șase care au fost construite în secolul 18.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Varnița, raionul Anenii Noi*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *5 214*

Primar: *Alexandr Nichitenco*

Perioada de implementare a practicii:
aprilie 2016 – mai 2017

Bugetul total: *350 mii lei*

Finanțatori: *Uniunea Europeană în cadrul Programului Internațional „Cultural Heritage: Opportunity For Improving Civic Engagement” (CHOICE), Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Administrația publică locală, A.O. „Femeie. Speranță Viitor.”*

Actorii implicați: *Primăria satului Varnița, specialiștii de la Muzeul Național de Istorie a Moldovei, A.O. „Femeie. Speranță Viitor.”*

Beneficiari

Locuitorii satului Varnița, colectivul Muzeului Național de Istorie, turiștii care vin și vizitează Situl istoric, reprezentanții Ambasadei Suediei în Moldova, adică peste 10 000 de persoane.

Rezultatele obținute

Cantitative:

- S-au editat 200 de exemplare ale cărții „Situl istoric Tabăra regelui Suediei Carol XII de la Varnița Restaurarea memoriei.
- S-au editat 1 000 de pliante despre proiect.
- S-a elaborat un proiect tehnic
- S-a instalat un panou informațional.

- Organizată o conferință internațională cu o expoziție foto, unde au participat peste 50 de participanți din Republica Moldova, reprezentanții Ambasadelor și Consulatelor, istorici din Suedia, Norvegia, Ucraina.

Calitative:

- Un sit istoric conservat, reabilitat și introdus în circuitul cultural și turistic al Republicii Moldova.
- O nouă strategie de întreținere și dezvoltare a sitului istoric Tabăra regelui Carol XII de la Varnița.
- Noi oportunități de transformare radicală a localității Varnița din punct de vedere cultural și turistic.
- Implicare mai mare a comunității locale în procesul de protejare a patrimoniului cultural și a mediului natural.
- Creștere eficientă a rolului asociației „Femeie, Speranță, Viitor” în rezolvarea problemelor comunității.

Elementele inovatoare ale practicii

Situl istoric Tabăra regelui Carol XII de la Varnița este proprietatea Muzeului Național de Istorie, care nu este nici la balanța primăriei Varnița și nici la A.O. „Femeie. Speranță. Viitor”. Acest proiect este un model de inițiativă de jos, din comunitate și o colaborare productivă dintre instituțiile de stat și sectorul asociativ - pentru păstrarea patrimoniului cultural, care are importanță majoră pentru localitatea noastră, pentru viitoarea generație și poate da start și altor proiecte de succes.

Lecțiile învățate

Proiectele ce țin de obiecte istorice, patrimoniu cultural au un risc mai sporit la implementare în comparație cu proiectele sociale. Aceste proiecte necesită mai multe coordonări, lucrările sunt foarte scumpe și lipsesc specialiști în domeniu, cum ar fi specialiștii în restaurare de monumente istorice.

3.11. Festivalul-concurs național „Fanfara argintie”, ediția a XIV-a

Sumar

12 fanfare din țară, dar și din România și Ucraina, au participat la festivalul concurs „Fanfara argintie”, ediția a XIV-a, care a avut loc pe 5 iunie 2016, în orașul Soroca. Participanții s-au întrecut în măiestrie interpretând sârbe, hore, valsuri și tangouri. Soroceni spun că în timp, festivalul a devenit imaginea și tradiția raionului.

Beneficiari

Locuitorii municipiului Soroca și ai raionului – 4 000 spectatori.

Rezultatele obținute

- Au participat 12 orchestre de fanfară.
- A avut loc parada orchestrelor de fanfară pe străzile orașului Soroca, concursul propriu-zis și recital al orchestrei de fanfară a Palatului de Cultură din Soroca.
- Evoluarea la un nivel înalt artistic a orchestrelor în scenă.

CARTE DE VIZITĂ

Autoritatea publică locală: *Consiliul raional Soroca*

Regiunea de dezvoltare: *Nord*

Numărul de locuitori: *100 078*

Președinte de raion: *Ghenadie Muntean*

Perioada de implementare a practicii:
5 iunie 2016

Bugetul total: *18 mii lei*

Finanțator: *Secția Cultură și Turism Soroca*

Actorii implicați: *Secția Cultură și Turism a Consiliului Raional Soroca, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial*

Elementul inovator al practicii

Promovarea muzicii de fanfară.

Cetățenii de azi își cunosc drepturile tot mai bine, dețin mai multe informații despre serviciile publice, și, prin urmare, au așteptări și cerințe mai mari față de nivelul calității serviciilor publice. Astfel, autoritățile administrației publice locale trebuie să fie responsabile de asigurarea și buna funcționare a serviciilor publice locale. **Autoritățile trebuie să asculte și să analizeze problemele cu care se confruntă cetățenii și să elaboreze soluții eficiente în prestarea serviciilor.**

Autoritățile publice locale trebuie să-și consolideze capacitățile pentru modernizarea serviciilor publice. Calitatea și viteza de prestare a serviciilor sunt cruciale, iar amabilitatea și eficiența trebuie să fie simultane. Acestea sunt premisele esențiale pentru reformarea serviciilor publice, sporind accesibilitatea acestora pentru populație, calitatea și facilitând integrarea socială.

Prin urmare, bunele practici prezentate de către autoritățile publice locale la această secțiune s-au referit la:

- 1. construcția, reabilitarea, extinderea și modernizarea rețelei de alimentare și distribuție a apei potabile și canalizare*
- 2. dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor*
- 3. amenajarea teritoriului și a spațiilor de agrement. Dezvoltarea rețelei de infrastructură*
- 4. crearea și modernizarea serviciilor educaționale, socio-culturale și sportive*
- 5. facilitarea accesului persoanelor din grupurile vulnerabile la serviciile publice incluzive*
- 6. politici și practici privind dezvoltarea de inițiative care să conducă la diminuarea excluziunii sociale a grupurilor vulnerabile*

4.1. Îmbunătățirea calității de amenajare și salubritate

Sumar

Pentru a gestiona mai eficient serviciile publice din oraș, autoritățile din Anenii Noi au decis să reorganizeze întreprinderile municipale „Apă-Canal” și întreprinderea locativ-comunală, astfel ca doar o singură instituție să presteze serviciile de aprovizionare cu apă și salubritate. Ca rezultat, orașul Anenii Noi a devenit mai curat, mai frumos și mai atractiv, iar cetățenii, mai responsabili.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Anenii Noi
Regiunea de dezvoltare: Centru
Numărul de locuitori: 12 862
Primar: Veaceslav Bondari
Perioada de implementare a practicii: 2017 – prezent
Bugetul total: Nu s-au alocat nici un fel de resurse financiare
Actorii implicați: Primăria orașului Anenii Noi, Consiliul orașenesc, Î.M. „Apă-Canal Anenii Noi”

Beneficiari

Populația orașului, în număr de 12 862 locuitori.

Rezultatele obținute

- Majorarea cu 50% a veniturilor Î.M. „Apă-Canal Anenii Noi” în termen de 6 luni.
- Pentru serviciile de aprovizionare cu apă și canalizare, locuitorii orașului Anenii Noi achită lunar 27 de lei (13,5 lei pentru apă și 13,5 lei pentru serviciul de canalizare).
- Orașul Anenii Noi a devenit mai curat, mai frumos și mai atractiv.

Elementele inovatoare ale practicii

Datorită introducerii într-un singur bon de plată (chitanță) a serviciilor pentru apă, canalizare și evacuarea gunoiului, populația este nevoită să achite toate aceste servicii, lucru ce exclude evaziunea de la achitarea serviciilor publice.

Lecția învățată

E greu și inutil de așteptat de la oameni o conștiință înaltă. Trebuie de căutat soluții și mecanisme de a influența și a obliga populația să-și onoreze obligațiile de achitare a serviciilor publice pentru îmbunătățirea condițiilor de trai în oraș.

4.2. Secția de zi pentru copiii cu necesități speciale cu vârsta cuprinsă între 4 luni și 3 ani din cadrul Centrului de plasament temporar și reabilitare pentru copiii din mununicipiul Bălți

Sumar

Pentru a preveni separarea copiilor cu vârsta cuprinsă între 4 luni și 3 ani de mediul familial proveniți din familiile în situație de risc, autoritățile din municipiul Bălți au deschis o secție de zi în cadrul Centrului de plasament temporar și reabilitare pentru copii. Centrul oferă servicii de reabilitare medicală, psihologică și socială calificată, luând în considerare necesitățile individuale ale copilului și familiei. Mulțumită acestor servicii, 65 de copii din Bălți au rămas în familiile lor.

Beneficiari

Copiii cu vârsta cuprinsă între 4 luni – 3 ani din municipiul Bălți.

Rezultatele obținute

- 65 de copii au beneficiat de serviciile grupei de creșă.
- 49 mame angajate în câmpul muncii.
- Trei studente și două mame minore încadrate în cadrul studiilor liceale.
- Patru mame sunt la evidența Agenției terito-

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *municipiul Bălți*

Regiunea de dezvoltare: *Nord*

Numărul de locuitori: *151 300*

Primar: *Nicolai Grigorișan*

Perioada de implementare a practicii:
martie 2016

Bugetul total: *peste 355 mii lei*

Finanțatori: *Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), ONG-ul „Copil - Comunitate - Familie”, Primăria municipiului Bălți, UNICEF Moldova, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a Republicii Moldova*

Actorii implicați: *Primăria municipiului Bălți, ONG-ul „Copil - Comunitate - Familie”, finanțatorii*

riale de ocupare a forței de muncă.

- Secția de zi dispune de autonomie a spațiilor interioare, echipamente, personal, teren exterior de loc și materiale necesare activităților copiilor.
- Serviciul de creșă este organizat cu program de activitate de 12 ore cuprins între ora 7.00-19.00 (luni-vineri).
- Prevenirea riscului de separare mamă-copil.
- Contribuirea la dezvoltarea fizică a copiilor minori.
- Contribuirea la dezvoltarea socio-emoțională.
- Contribuirea la dezvoltarea cognitivă.
- Contribuirea la dezvoltarea deprinderilor de autoservire.

Elementele inovatoare ale practicii

Această practică este deosebită prin faptul că permite prevenirea separării copilului de familie, menținerea acestora în mediul familial astfel încât copiii instituționalizați se dezvoltă mult rigid și copiii au bucuria de a fi lângă persoanele față de care au format un atașament sigur.

Lecțiile învățate

- ✓ Lecțiile învățate ar fi că orice copil are dreptul să locuiască în familie.
- ✓ Orice problemă cât de dificilă ar fi poate fi soluționată cu suportul unor servicii și oameni potriviți.
- ✓ problemă depistată de timpuriu evită multe alte dificultăți din viitor.
- ✓ Orice părinte are perioade dificile care pot fi depășite.

4.3. Construcția grădiniței de tip casă pasivă „DoReMicii”

Sumar

Deschisă în 2017, grădinița „DoReMicii” din Călărași este prima grădiniță energo-eficientă din Moldova. Datorită tehnologiilor inovative, panourilor solare instalate, pompelor geotermale și termostaților de ultimă generație, costurile anuale de întreținere aici sunt cu 90% mai mici decât ale unor clădiri similare, construite după tehnologiile tradiționale.

Beneficiari

100 de copii din orașul Călărași.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Călărași

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 16 500

Primar: Nicolae Melnic

Perioada de implementare a practicii:
2016 – 2017

Bugetul total: 1 043 466 EUR

Finanțatori: Banca Germană de Investiții KfW, Fondul pentru Eficiență Energetică, Administrația publică locală

Actorii implicați: Primăria orașului Călărași, FISM, Fondul pentru Eficiență Energetică, KfW, administrația grădiniței și educatorii

Rezultatele obținute

- Grădinița „DoReMicii” are o suprafață de 1 100 metri pătrați și este frecventată de peste 127 de copii, inclusiv cu vârste de până la 3 ani.
- 21 de persoane angajate în cadrul instituției preșcolare.
- Este prima grădiniță de tip energo-eficient din țara noastră. Este prima instituție publică din Moldova proiectată și construită după modelul german numit casa pasivă, care reprezintă la ora actuală standardul pentru clădirile cu eficiența energetică cea mai ridicată de pe glob.
- Pentru întreținere, aici se folosesc trei tipuri de energie durabilă - solară, geotermală și pe bază de biomasă.
- Instituția reprezintă un exemplu de respectare a normelor europene de mediu și de eficiență energetică.
- Instituția este dotată

cu geamuri speciale care conservează energia, baterii solare, cazane cu peleți, dar și spălătorie cu calandru.

- În sezonul rece, imediat ce temperaturile coboară sub minus 5 grade Celsius, se include automat sistemul

de încălzire ce funcționează în bază de biomasă. Astfel, în interiorul grădiniței este menținută și iarnă, și vară o temperatură constantă de 24 de grade Celsius.

- În același timp, sistemul de termoficare a grădiniței „DoReMicii” este compus din sonde forate la o adâncime unde temperatura este constantă întregul an. Iarna pompele transferă căldura din pământ în clădire, iar vara schimbul este invers.
- Datorită tehnologiilor inovative, panourilor solare instalate, pompelor geotermale și termopanelor de ultimă generație, costurile anuale de întreținere a grădiniței sunt fi cu 90% mai mici decât ale unei clădiri similare.
- Grădinița mai dispune și de un sistem modern de semnalizare în caz de incendiu, dar și de pază.

Elementele inovatoare ale practicii

Grădinița „DoReMicii” este prima instituție publică din Moldova, construită după standardul german de casă pasivă. Grădinița are o suprafață de 1100 metri pătrați, dar costurile de întreținere a acesteia – încălzirea termică, ventilarea, răcirea apei și iluminarea, sunt comparabile cu cele ale unui apartament cu trei camere. Adică, factura nu depășește în medie, 2 000 de lei pe lună. Tehnologiile utilizate aici permit economii de peste 80% din valoarea facturilor.

Lecțiile învățate

- ✓ Aplicarea standardului de casă pasivă este și mai important când vorbim de instituțiile publice. Aerul din sălile unei astfel de clădiri este bine filtrat și ventilat, dioxidul de carbon nu se acumulează, iar copiii și adulții au tot confortul pentru a sta ore în șir în încăpere.
- ✓ Cheltuielile de întreținere a grădiniței sunt mici în comparație cu o clădire obișnuită și nu depășesc 15kwh pe an de energie pentru încălzirea sau răcirea unui metru pătrat.

4.4. Sistemul informatic integrat destinat automatizării colectării și procesării datelor referitoare la notificările depuse pentru inițierea activităților de comerț și rețeaua de comerț a municipiului Chișinău

Sumar

Agenții economici din Chișinău au acum la dispoziție un nou ajutor online. Este vorba de sistemul **e-Notificare** și **e-Autorizație**, care permite programarea online la depunerea cererilor de obținere a notificărilor în comerț și a autorizațiilor de funcționare a rețelei de comerț, alimentație publică și prestări servicii din municipiul Chișinău. Inovația oferă eficiență, costuri puține, transparență și optimizarea proceselor de lucru.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *municipiul Chișinău*
Regiunea de dezvoltare: *Centru*
Numărul de locuitori: *662 836*
Primar: *Ruslan Codreanu*
Perioada de implementare a practicii: *martie 2017*
Bugetul total: *248 298 lei*
Finanțatori: *Administrația publică locală*
Actorii implicați: *specialiștii din cadrul Direcției comerț, alimentație publică și prestări servicii a Consiliului municipal Chișinău, Consiliul municipal Chișinău, agenții economici*

Beneficiari

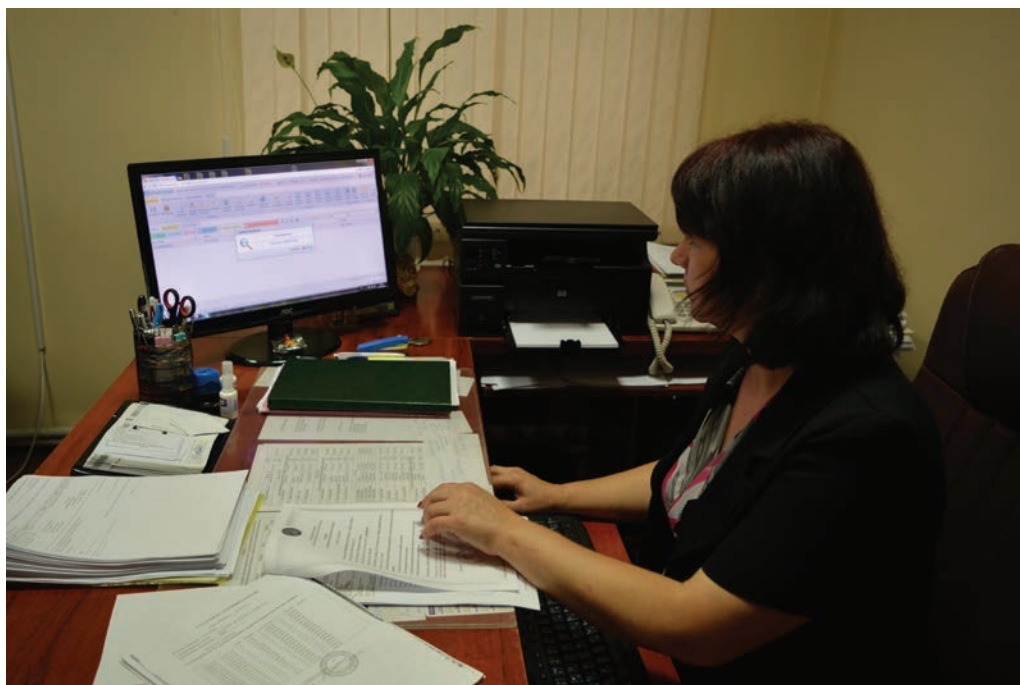
- Direcția comerț, alimentație publică și prestări servicii a Consiliului municipal Chișinău.
- Inspectoratul fiscal, preturile de sector, poliția economică și de sector, instanțele de Judecată, Procuratura, Ministerul economiei, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Centrul Național de Sănătate Publică.
- Solicitanții de notificare și autorizație de funcționare.
- Cetățenii Republicii Moldova.
- Autoritățile Publice Centrale.

Rezultatele obținute

Cantitative:

Pe parcursul anului 2016, doar de către cinci colaboratori ai Direcției au fost:

- ✓ examinate 7 635 seturi de documente pentru perfectarea autorizațiilor de funcționare a unităților comerciale și/sau de prestare a serviciilor sociale;

- ✓ perfectate 7 615 autorizații de funcționare a unităților comerciale, alimentație publică și prestări servicii, dintre care 1 247 titularilor de patentă (în anul 2015 – 2220 autorizații);
- ✓ recepționate 7 675 notificări privind inițierea activității de comerț și eliberate 7633 înștiințări de recepționare a notificării și 12 înștiințări de refuz (conform modificărilor prevederilor Legii nr. 231 din 23.09.2010 cu privire la comerțul interior, intrate în vigoare la 20 iulie 2016);
- ✓ eliberate 2 135 certificate privind anularea autorizațiilor de funcționare a unităților comerciale și 60 înștiințări de încetare a notificărilor privind inițierea activității de comerț depuse anterior;
- ✓ în 2017 au fost examinate 16 798 notificări privind inițierea activității de comerț cu seturi de documente anexate, fiind eliberate 16 782 înștiințări de recepționare și 16 înștiințări de refuz;
- ✓ pe parcursul anului au fost recepționate notificări privind inițierea activității de comerț pentru 8 144 unități de comerț noi, inclusiv din suburbiile 573;
- ✓ Din numărul total de notificări depuse 3 844 sunt depuse de către deținători de patentă și 393 persoane fizice ce desfășoară activitate independentă.

Elaborarea și implementarea sistemului e-Notificare/e-Autorizație a contribuit la:

- ✓ Ridicarea nivelului de prestare a serviciilor publice și îmbunătățirea imaginii APL.
- ✓ Transparența activității de recepționare a notificărilor și eliberare a autorizației de funcționare per ansamblu.
- ✓ Dezvoltarea capacității instituționale a Direcției generale comerț, alimentație publică și prestări servicii implicată în procesul de notificare și autorizare în comerț întru promovarea și realizarea drepturilor cetățenilor precum și accesul la informația cu caracter public, procesul de luare a deciziilor; prestarea unor servicii publice transparente și eficiente.
- ✓ Reducerea birocrăției, timpului și costului aferent procesului de depunere, procesare a notificărilor depuse și a cererilor de eliberare a autorizației de funcționare. De asemenea, sistemul informatic servește instrument cheie de extragere operativă a datelor privind recepționarea/eliberarea notificărilor și a autorizațiilor de funcționare.

Calitative:

Eficientizarea procesului de inițiere a activității de comerț prin:

- Programarea on-line pentru depunerea notificărilor;
- Minimizarea timpului aflării agentului economic în sediul Direcției;
- Minimizarea influenței factorului uman;
- Transparență în procesul de recepționare a notificărilor prin plasarea informației pe pagina web a Direcției <https://comert.chisinau.md>;
- Posibilitatea accesării informației de orice utilizator (inclusiv Google Maps);
- Operativitatea recepționării notificărilor pentru inițierea activităților comerciale (de la 15 zile la 15 minute) și procesării datelor necesare;
- Ținerea Registrului electronic de evidență a unităților comerciale (inclusiv pe municipiu, pe sectoare, pe străzi, suburbii, după agent economic,

după forma de organizare, după tipul unității, după sortimentul comercializat, programul de lucru, suprafața comercială etc.);

- Oferirea consultațiilor operative (informații utile pe pagina web a Direcției).

Elementele inovatoare ale practicii

- Ideea a fost percepută și implementată ca un program e-Comerț și, mai târziu, când a fost lansată de Guvern elaborarea și implementarea sistemului e-Guvernare, poate fi folosită direct și imediat.
- Permite conlucrarea prin program cu toate subdiviziunile APL și APC, asigurând transparența și siguranța informației.
- Extragerea rapoartelor statistice exacte.

Lecțiile învățate

- ✓ Este posibil de dezvoltat acest sistem prin conectarea lui la e-Guvernare.
- ✓ Economisește din timpul celor care lucrează cu documente și din timpul agenților economici.
- ✓ Orice cetățean poate verifica legitimitatea activității ag.economic prin accesarea paginii <https://comert.chisinau.md> și „vezi notificarea” unde este plasată informația despre unitatea comercială, inclusiv amplasarea acesteia.
- ✓ Opțiunea înscrierii online (economisirea timpului).

DIRECȚIA GENERALĂ COMERȚ, ALIMENTAȚIE PUBLICĂ ȘI PRESTĂRI SERVICII

comerțul în mun. Chișinău

29433 Rezultate găsite

NIF	DATA REGISTRARE	CAEM	COMERCIANT	COD DISCAP	EXPANSI	ADRESA	TIP OBIECT	SERVICIU
50336	04.09.2018	G 47.73, G 47.74	BRIVOFARM	76099	neînmatr.	SEC RISCANI, Moscova str. 9/1	Magazin specializat Farmacie	Detalii
50335	04.09.2018	G 47.70, G 47.75	OZONE BEAUTY	54862	neînmatr.	SEC RISCANI, Alexandru Pușkin str. 35, nr. 3	Secție comercială	Detalii
50334	04.09.2018	G 47.11	VALTAN'S-PRIM	22139	neînmatr.	SEC CENTRUL, Drumul Vilor str. 26/2	Magazin producție alimentară	Detalii
50333	04.05.2018	I.56.10	CASA MUNTII- NOROC	2521	neînmatr.	SEC BUCURANI, Știrbei str. 34	Restaurant	Detalii
50332	04.09.2018	B.36.02	WAKA STYLE	33520	neînmatr.	SEC CENTRUL, Colentina str. 103	Salon coafură	Detalii
50331	04.09.2018	G 47.30	LUKOL- MOLDOVA S.R.L.	8197	neînmatr.	SEC BOSTANICA, Muzicari str. 300/1	Magazin specializat Baza FECC	Detalii
			L'ESPE	54860	neînmatr.	SEC RISCANI, Strada Cămin str. 108	Procurator	Detalii

4.5. „Discoteca familiei”

Sumar

Familiiile din Moldova au acum o discotecă a lor. O găsim în orașul Cimișlia și este de fapt un program de divertisment. Activitățile au loc în zilele de week-end ale lunilor de vară în scuarul copilăriei și includ dansuri cu participarea familiilor, concursuri și jocuri pentru întreaga familie. Discoteca familiei adună zilnic 150 de persoane și reprezintă prima experiență de animare a spațiului public cu implicarea publicului din Cimișlia.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Cimișlia

Regiunea de dezvoltare: Sud

Numărul de locuitori: 11 992

Primar: Gheorghe Răileanu

Perioada de implementare a practicii:
iunie 2015 – prezent

Bugetul total: 12 mii lei pentru organizarea discotecii familiei

Finanțator: Administrația publică locală

Actorii implicați: Primăria orașului Cimișlia, Casa de Cultură, colectivele artistice din oraș, ONG-ul „Tineri pentru Tineri”, populația orașului, mass-media locală (Media TV Cimișlia)

Beneficiari

150 de persoane care participă la activitățile discotecii.

Rezultatele obținute

- 100 de familii mulțumite.
- creșterea numărului de oameni zâmbitori cu 30%.
- Scurarul copilăriei se bucură de popularitate, diversificarea vieții culturale, amenajarea centrului orașului, existența activităților extrașcolare pentru copii, descoperirea de noi talente.

Elementele inovatoare ale practicii

„Discoteca familiei” este prima experiență de animare a unui spațiu public cu implicarea publicului larg.

Lecțiile învățate

- ✓ Persoana-cheie în cadrul manifestațiilor este animatorul. Tot el se ocupă cu copiii la Casa de Cultură, motivarea acestuia fiind vitală pentru succesul practicii.
- ✓ De o deosebită importanță este promovarea acestor evenimente pentru sporirea numărului de beneficiari.

4.6. Construcția rețelei de canalizare pe strada Boris Glavan, instalarea apeductului și lucrări de amenajare a teritoriului

Sumar

15 gospodării și instituții publice de pe strada Glavan din satul Copceac au acum acces la un sistem nou de canalizare și sunt aprovizionate cu apă potabilă de calitate. De asemenea, strada a fost amenajată cu flori și construit trotuarul. Inițiativa a fost posibilă datorită suportului oferit de către autoritățile locale, clubul Rotary și comunitatea.

Beneficiari

Locuitorii străzii Bors Glavan, elevii de la Liceul Teoretic „S. I. Baranovsky” și alte instituții publice, reprezentând un total de 900 oameni.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Copceac, UTAG*
Regiunea de dezvoltare: *UTA Găgăuzia*
Numărul de locuitori: *10 198*
Primar: *Oleg Garizan*
Perioada de implementare a practicii: *2016 – 2017*
Finanțatori: *Comitetul Executiv al Găgăuziei, Administrația publică locală, Clubul Rotary, Comunitatea*
Actorii implicați: *Primăria satului Copceac, Comitetul Executiv al Găgăuziei, Agenția de implementare a proiectelor, FISM, Clubul Rotary, comisiile stradale și consiliul femeilor „Надежда”*

Rezultatele obținute

Instituțiile publice și 15 gospodării sunt conectate la rețeaua de canalizare și la rețeaua de alimentare cu apă.

Elementele inovatoare ale practicii

- Unificarea eforturilor financiare ale Primăriei satului Copceac, ale Comitetului Executiv al Găgăuziei, Clubului Rotary și al cetățenilor.
- Implicarea activă a locuitorilor, a sectorului asociativ și a primăriei în implementarea practicii.
- Monitorizarea și mediatizarea sistematică a realizării proiectului.

Lecțiile învățate

Pozitive:

- Îmbunătățirea stării ecologice a satului, scăderea ratei de îmbolnăvire, înțelegerea populației în ceea ce privește necesitatea proiectelor în domeniul mediului și, prin urmare, o participare sporită a populației la acestea.

Negative:

- Lipsa de înțelegere, pasivitatea și indiferența unor locuitori față de implementarea proiectului.
- Documentația proiectului ar fi trebuit să fie analizată mai atent.

4.7. Construcția scuarului de la intersecția str. P. Ungureanu și Chișinăului din orașul Cricova

Sumar

În orașul Cricova a apărut un loc frumos pentru a petrece timpul în aer liber cu familia. Este vorba de scuarul de pe strada Chișinăului, intersecție cu strada Petru Ungureanu. Pe teritoriul scuarului au fost amenajate băni și spații de joacă pentru copii, fiind un loc minunat de odihnă pentru circa 300 de familii care locuiesc în apropiere.

Beneficiari

Comunitatea din orașul Cricova, dar în special locuitorii micro-raionului din vecinătatea scuarului (străzile P. Ungureanu și Chișinăului).

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Cricova, municipiul Chișinău

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 10 500

Primar: Valentin Gușan

Perioada de implementare a practicii:
octombrie 2016 – noiembrie 2017

Bugetul total: 1 785 330 lei

Finanțator: Administrația publică locală

Actorii implicați: Primăria orașului Cricova și comunitatea care locuiește pe strada Chișinăului și strada Petru Ungureanu

Rezultatele obținute

- Scuarul este o zonă binevenită pentru circa 300 de gospodării din zona apropiată.
- Instalate 27 de bănci și 16 corpuri de iluminat.
- Odată cu finisarea lucrărilor de construcție a scuarului s-a îmbunătățit aspectul microraiunii dat. În urma implementării practicii respective s-a conservat în totalitate aspectul inițial ce ține de flora locului dat și anume s-au păstrat toți arborii decorativi și fructiferi existenți pe acea fâșie de pământ, lucru apreciat de toți vizitatorii.
- Pe teritoriul scuarului au fost amenajate multe bănci astfel creând spații de odihnă și comunicare în aer liber atât individualizate, cât și pentru grupuri mai numeroase de persoane. Construcția scuarului oferă posibilitate locatarilor de a se refugia puțin de la treburile casnice, rezervând mai mult timp comunicării cu alte persoane în contact cu natura. Petrecerea activităților în aer liber a copiilor: plimbări pe role, cu trotinetele, pe penny board-uri etc. Un rol aparte îl are terenul de joacă bine amenajat pentru copiii de vârstă mică unde sunt instalate leagăne, tobogan, carusel, balansoar, căluț pe arc.

Elementele inovatoare ale practicii

Ca element inovator considerăm implicarea directă a cetățenilor care are ca urmare atitudinea grijulie față de elementele acestui scuar.

Lecția învățată

Un moment important în urma implementării acestui proiect ar fi necesitatea consultării largi a cetățenilor, cât și implicarea lor în rezolvarea problemelor locale.

4.8. Renovarea terenului sportiv de fotbal din str. Minerilor, orașul Cricova

Sumar

Stadionul orășenesc din Cricova a fost renovat și îi primește din august anul trecut pe toți doritorii de a juca fotbal și pe amatorii de meciuri. Stadionul are o dimensiune de 105 × 68 m și este gazda Campionatului Moldovei pentru maturi și juniori la fotbal din divizia B, care poate fi urmărit din tribune de peste 700 de microbiști.

Beneficiari

Cetățenii orașului Cricova, în număr de 10 500 locuitori și oaspeții orașului.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Cricova, municipiul Chișinău

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 10 500

Primar: Valentin Guțan

Perioada de implementare a practicii:
octombrie 2015 – august 2017

Bugetul total: 10 965 332 lei

Finanțatori: Primăria orașului Cricova, Primăria municipiului Chișinău, Federația Moldovenească de Fotbal

Actorii implicați: Primăria orașului Cricova, Primăria municipiului Chișinău, Federația Moldovenească de Fotbal, specialiști în domeniul sportului și cetățenii orașului Cricova amatori ai sportului

Rezultatele obținute

- Renovat un teren de sport cu mărimea de 105x68m.
- Lunar, prin intermediul jocurilor și antrenamentelor la fotbal, stadionul nostru este gazdă a cca 200-500 de sportivi.
- Renovarea stadionului a permis organizarea eficientă a timpului tinerilor, oferirea unor condiții de joc și antrenament conform standardelor europene și obținerea unor performanțe înalte în cadrul activităților desfășurate.

Elementele inovatoare ale practicii

Elementul inovator al acestei practici îl constituie implicarea în realizarea acestui proiect în mod egal a autorităților publice locale, Federației Moldovei la Fotbal și a cetățenilor, ceea ce a făcut să crească responsabilitatea tuturor în vederea folosirii raționale și păstrarea obiectivului dat.

Lecția învățată

Un argument dovedit în urma implementării acestei practici rămâne a fi faptul că cea mai bună investiție este cea făcută în organizarea timpului liber a tinerii generații.

4.9. „Optimizările, bine gândite, pot aduce beneficii comunității în care trăim!”

Sumar

Primăria Cruzești a găsit o soluție optimă pentru a putea salva școala și grădinița din localitate și anume au comasat aceste două instituții deschizând complexul educațional grădiniță-gimnaziu. Astfel, 100 de elevi și 65 de copii din Cruzești vor începe anul școlar într-o clădire nouă și modernă. La etajul întâi se află grădinița, iar la etajul doi al instituției au fost deschise clasele gimnaziale.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *comuna Cruzești, municipiul Chișinău*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *1 860*

Primar: *Violeta Crudu*

Perioada de implementare a practicii:
iulie – decembrie 2017

Bugetul total: *750 mii lei*

Finanțatori: *Primăria comunei Cruzești, Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM), Primăria municipiului Chișinău*

Actorii implicați: *Primăria comunei Cruzești, Consiliul comunal Cruzești, Consiliul municipal Chișinău, specialiștii de la FISM, cadrele didactice, educatori și părinți*

Beneficiari

100 de elevi care învață în gimnaziu, dar și 65 de copii preșcolari care frecventează grădinița.

Rezultatele obținute

- Peste 165 de copii din comunitate își pot desfășura în continuare activitatea, în siguranță, aproape de casă, lucru cel mai important pentru noi.
- Peste 30 de angajați: profesori, educatori, personal auxiliar își continuă munca în localitate.
- Datorită acestui proiect clădirea gimnaziului a fost reparată, termoizolată, modernizată. Dacă înainte era frig iarna, inclusiv din cauza sistemului de încălzire, acum acesta a fost schimbat, instalate calorifere conform standardelor.
- A fost instalat sistem anti-incendiu în toată clădirea, care lipsea anterior și din care motiv la fiecare început de an ni se dădeau prescripții.

Elementele inovatoare ale practicii

Am vrut să ne împărtășim cu această practică pe care o considerăm, cu adevărat, o soluție pentru multe localități din țara noastră, afectate grav de feno-

menul migrației și care sunt în situația în care eram noi acum doi ani. Comasarea a două instituții importante pentru o localitate - școala și grădinița poate cu adevărat contribui la menținerea acestora, chiar dacă numărul copiilor este în descreștere. Astfel creăm și servicii mai bune, deoarece investim pentru o singură clădire și nu pentru două.

Lecțiile învățate

Pozitive:

- Transparența procesului decizional. Deși inițial ne speriasem de ideea focus-grupurilor, am înțeles în final că prin comunicarea cu toate grupurile-țintă, sarcina noastră a fost mult simplificată.
- Este foarte important ca mai multă lume să fie implicată, inclusiv în diverse etape ale desfășurării proiectului (alegerea materialelor, alegerea culorilor etc.). Aceasta nu lasă loc de interpretări și nici nu poate fi acuzată o singură persoană că și-ar fi asumat anumite decizii.

Negative:

- Una dintre lecțiile pozitive pe care am învățat-o ține de lecția mai puțin bună ține de domeniul legislației la capitolul achiziții publice, un domeniu anevoios și interpretabil.

4.10. Tehnologii inovative de eficiență energetică în sistemul de livrare a apei în municipiu Edineț

Sumar

Pentru a reduce consumul de energie la sistemele de alimentare cu apă și canalizare, Primăria Municipiului Edineț a decis în anul 2017, cu suportul PNUD Moldova, să implementeze tehnologiile inovative de eficiență energetică în sistemul de livrare a apei. Astfel, odată cu montarea convertizoarelor de frecvență și a instalațiilor de compensare a energiei reactive la stațiile de pompare, pierderile de energie electrică s-au redus cu 30%, iar tariful pentru apă s-a micșorat cu 20%.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *municipiul Edineț*

Regiunea de dezvoltare: *Nord*

Numărul de locuitori: *20 020*

Primar: *Constantin Cojocari*

Perioada de implementare a practicii:

martie – decembrie 2017

Bugetul total: *31 500 USD*

Finanțator: *PNUD Moldova (proiectul MiDL), Î.M. „Apă-Canal Edineț”, Asociația Băștinașilor plecați din orașul Edineț*

Actorii implicați: *Primăria municipiului Edineț, Primăria orașului Cupcini, Î.M. „Apă-Canal Edineț”, MiDL, Asociația Băștinașilor plecați din orașul Edineț, agenți economici, asociații de locatari, cetățenii*

Beneficiari

Populația orașelor Edineț și Cupcinic, primăriile orașelor Edineț și Cupcini, Consiliul Raional Edineț, Î.M. „Apă-Canal Edineț”, Centrul de Sănătate Publică Edineț, Inspectoratul Ecologic de Stat al raionului Edineț; instituțiile publice.

Rezultatele obținute

- Tariful la servicii de alimentare cu apă a populației redus cu 20%.
- Pierderile de energie electrică reduse cu 30%.
- Condiții de trai îmbunătățite pentru locuitorii orașelor Edineț și Cupcini.
- Tehnologii inovative de eficiență energetică puse ca bază a dezvoltării economice.
- Serviciu comunitar de alimentare cu apă și sanitație mai rentabil, calitativ și eficient.
- Sistem mai consolidat de cooperare în prestarea serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare stabilit între APL- comunitatea locală - migranți.

Elementele inovatoare ale practicii

Obiectivele acțiunii se axează pe eficientizarea serviciului public de gestionare a sistemului de alimentare cu apă a orașelor Edineț și Cupcini. Totodată, proiectul ține de stimularea inițiativelor privind consolidarea și dezvoltarea economiei regionale și a infrastructurii de importanță regională și locală, care este în conformitate cu Programul sectorial regional de aprovizionare cu apă și sanitație, se încadrează în abordarea

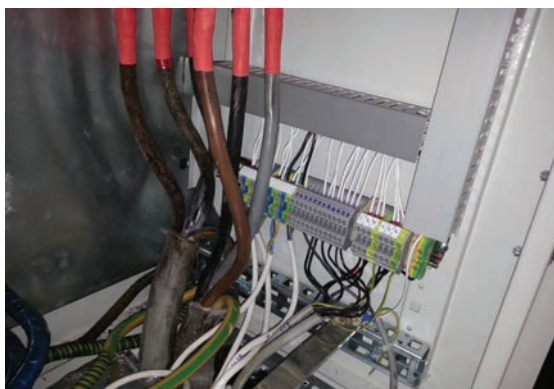
integrată de dezvoltare a serviciilor de apă și de canalizare. Proiectul vizează consolidarea cooperării între APL și migranți, prin implicarea activă a migranților în dezvoltarea comunitară a localităților de baștină, astfel contribuind la implementarea *Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova (ENP)*, care prevede consolidarea structurilor și a procedurilor necesare pentru asigurarea unei bune guvernări a mediului ambiant și la nivelul integrării legislative europene.

Primăriile celor două orașe și-au fixat drept obiectiv major pentru anii 2015–2020 modernizarea sistemelor de aprovizionare cu apă, în cadrul Planurilor de Dezvoltare Socio-Economică. Situația actuală a localităților vizate va fi îmbunătățită ca urmare a realizării obiectivului principal al proiectului: modernizarea sistemului de alimentare cu apă în zonele urbane, cu un potențial de creștere economică considerabilă.

Proiectul corespunde viziunii, obiectivelor și direcțiilor de dezvoltare a sectorului AAC în conformitate cu Programul Regional Sectorial de alimentare cu apă și de canalizare pentru Regiunea de Dezvoltare Nord, Strategiei de dezvoltare socio-economică a orașului Edineț (2015–2020), Planului de dezvoltare și îmbunătățire a activității ÎM „Apă - Canal” Edineț, priorităților Studiului de fezabilitate „Optimizarea cheltuielilor de întreținere a sistemului de alimentare cu apă și de canalizare în orașul Edineț și orașul Cupcini”.

Proiectul prevede intervenții asupra societății civile, prin pași graduali. Instituțiile au fost implicate în proiect ca și principalii promotori ai activităților. Totodată, consumatorii, băștinașii plecați peste hotare și familiile acestora rămase acasă, OSC au fost actorii principali în monitorizarea proiectului. Feedback-ul

acestora și observările, comentariile postate în rețelele de socializare, pe pagina web a Primăriei Edineț, FK și OK al au fost luate în considerare de către aplicant pentru îmbunătățirea procesului de implementare a proiectului. Cooperarea și comunicarea între APL și cetățeni a contribuit la utilizarea mai rațională a resurselor financiare, umane și tehnice ale proiectului.

La toate etapele de realizare a proiectului (desfășurarea achizițiilor, implementarea lucrărilor, monitorizarea lucrărilor) au fost activ implicați reprezentanții Asociației de Băștinași.

Mai mult decât atât, proiectul a fost realizat într-un mod transparent, asigurând maximă vizibilitate prin postări publice. Acest fapt a sporit accesul cetățenilor la informații veridice și a catalizat participarea acestora în monitorizarea managementului și a sistemului de alimentare cu apă și canalizare. Un factor nu mai puțin important în desfășurarea cu succes a proiectului este cofinanțarea acestuia din partea migranților, care a contribuit la completarea bugetului proiectului prin donații, dar și prin sistemul Guvern 24.

Lecțiile învățate

Ca și orice alt proiect, acesta se poate confrunta cu potențiale riscuri, precum:

- Instabilitate politică la nivel local;
- Întârzieri în aprobarea deciziilor;
- Resurse financiare interne limitate;
- Întârzieri în executarea plăților și a lucrărilor de construcții;
- Depășirea cheltuielilor;
- Reducerea numărului de consumatori din cauza procesului de migrație.

Aceste amenințări au fost prevenite, iar după situație și depășite, prin aplicarea eficientă a unui management al riscurilor, armonizarea acțiunilor tuturor părților interesate, managementul financiar eficient, o analiză cost-eficiență, acțiuni de promovare a serviciului și de atragere a noilor consumatori.

4.11. Fondarea serviciului de salubritate în comună și colectarea organizată a gunoiului

Sumar

Comuna Ruseștii Noi a devenit o localitate mai curată, după ce primăria, cu susținerea băștinașilor, a achiziționat un tractor multifuncțional și a creat serviciul de salubritate. Astfel, de două ori pe lună, tractorul colectează deșeurile după un grafic stabilit în opt sectoare ale comunei. De acest serviciu beneficiază gospodăriile din sat, instituțiile publice și agenții economici, care achită câte 20 de lei per gospodărie și respectiv, câte 150 lei în cazul agenților economici.

Beneficiari

2 400 de gospodării, 340 de gospodării țărănești, 28 agenți economici și patru instituții bugetare.

Rezultatele obținute

Cantitative:

- 1000 de gospodării, 28 agenți economici și cinci instituții bugetare au contract cu întreprinderea municipală pentru prestarea serviciului de colectare a gunoiului la tariful de 20/lei gospodărie, 150/lei agent economic cu colectare de două ori pe lună după un grafi prestabilit din 8 sectoare ale comunei.
- O gunoiște amenajată de 2 ha cu stocarea controlată a gunoiului.
- 15 gunoiști neautorizate peste 10 ha au fost lichidate în timp de un an.
- 600 elevi, 200 copii de la grădiniță au fost educați în spiritul respectării curățeniei.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: comuna Ruseștii Noi, raionul Ialoveni

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 6 000

Primar: Pavel Codreanu

Perioada de implementare a practicii:
septembrie 2015 – mai 2017

Bugetul total: 564 mii lei

Finanțatori: PNUD Moldova (proiectul MiDL), Primăria comunei Ruseștii Noi, Asociația de Băștinași „Ruseștenii de pretutindeni” și întreaga comunitate

Actorii implicați: Primăria comunei Ruseștii Noi, Consiliul comunal Ruseștii Noi, Asociația obștească a tineretului, Liceul Teoretic „Ruseștii Noi”, Centrul medicilor de familie Ruseștii Noi, Asociația de Băștinași „Ruseștenii de pretutindeni”, Întreprinderea comunală „Ruseștii Noi”, biblioteca publică

- 2 400 localnici plecați din comună cointeresați ca apropiații lor să aibă un trai decent, sanitar și în siguranță
- Râul Botna a fost curățit pe o distanță de 3 km, râșorul Botnișoara – 1 km, 2 râpi de 300 m
- La instituțiile publice a fost amenajat câte un loc special pentru stocarea gunoiului și unde trece tractorul pentru a-l încărca.
- 6 000 de locuitori au un trai decent și curat.

Calitative:

- Drumurile, ogrăzile oamenilor și terenurile adiacente agenților economici sunt curate.
- Deșeurile nu se mai aruncă haotic în multe locuri.
- Dealurile, râpile, râul Botna și afluentul lui cu albia și malurile sunt curate.
- S-a schimbat mentalitatea oamenilor, viziunea lor asupra salubrității comunei.
- Colectarea și stocarea gunoiului sunt luate sub controlul unei întreprinderi specializate.

Elementele inovatoare ale practicii

- S-au implicat în fondarea serviciului de salubritate a comunei toți locuitorii comunei Ruseștii Noi. Au fost mulți voluntari, mai ales tinerii, care au dus lucrul la lămurire, organizarea și fondarea serviciului. Toată lumea a conștientizat faptul necesității unui trai sănătos, curat și decent în comunitate. Prin practica altor sate și comune serviciul fondat este viabil. Imaginea comunei se formează și prin menținerea satelor în curățenie.

- Un rol mare l-au avut băștinașii din Rusești care nu se află în sat. Peste 40% din cei 6 mii de locuitori au conștientizat și ei necesitatea fondării unui astfel de serviciu. Asociația de băștinași a devenit o organizație puternică participând la toate evenimentele Consiliului comunal, ale Primăriei și a instituțiilor bugetare din teritoriu. Grija pe care o poartă ei pentru pământeni lor rămași în satul lor natal este salutară. Peste 20% din costul tractorului multifuncțional a serviciului de salubritate este contribuția băștinașilor.
- Implicarea, monitorizarea, organizarea și funcționarea unor servicii de calitate în comună cu ajutorul locuitorilor și a băștinașilor devine un fapt real și concret de participare a tuturor în treburile Consiliului comunal, Primăriei, organizațiilor obștești și a instituțiilor bugetare din teritoriu. Principiul transparenței activității tuturor devine o necesitate, iar procesul decizional este cunoscut de întreaga comunitate.

Lecțiile învățate

Pozitive:

- ✓ Cu cât mai mult consuți societatea, atragi în luarea deciziilor locuitorii și aduci la cunoștința lor activitatea primăriei, cu atât mai ușor devine să activezi. Împreună obținem multe și efectul deciziilor luate este enorm.
- ✓ Imaginea comunei o fac oamenii.

Negative:

- ✓ Fondarea serviciului de salubritate s-a întins prea mult. Era necesar demult de fondat acest serviciu. Activitatea serviciului nu trebuie de lăsat la întreprinderea comunală; ci trebuie să se implice mai activ toți actorii locali care deservește populația: Primăria, școala, Centrul medicilor de familie, agenții economici etc.

4.12. Construcția stației raionale de epurare și dezvoltarea sistemului public de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel intercomunitar

Sumar

Locuitorii raionului Telenești au acum o stație de epurare a apei uzate care nu permite poluarea mediului. Proiectul a vizat construcția unei stații de epurare moderne în oraș, cu o capacitate de 700 m³/zi; extinderea și reabilitarea infrastructurii de canalizare prin construcția a 18 km de rețele în satele Mihălașa, Mihălașa Nouă și Inești a aceluiași raion, precum și construcția a trei stații de pompare în orașul Telenești și satul Inești.

Beneficiari

Populația din orașul Telenești, satele Mihălașa, Mihălașa Nouă și Inești – 11 300 locuitori, 89 agenți economici, 1 528 gospodării țărănești și fermieri, Î.M. „Apă-Canal Telenești”, Primăria orașului Telenești.

Rezultatele obținute

- O stație de epurare construită cu capacitatea de 700 m³/24 ore.
- Trei stații de pompare construite.
- Rețeaua de canalizare extinsă pe o lungime de 18 km.
- 30 funcționari publici, specialiști ai întreprinderii municipale „Apă-Canal Telenești”, instruiți în domeniul sistemului integrat de reabilitare a sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare, operarea utilajelor și echipamentelor din stația de epurare.
- Îmbunătățit managementul serviciilor publice de canalizare prestat pentru 3 900 clienți și 7 400 potențiali clienți.
- Create condiții pentru derularea proiectelor de investiții de extindere a sistemului de canalizare în satele Inești, Mihălașa, Mihălașa Nouă și orașului Telenești cu o populație de circa 11 300 locuitori.
- A fost exclus pericolul de impurificare cu ape reziduale a apelor râului

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: orașul Telenești

Regiunea de dezvoltare: Centru

Numărul de locuitori: 8 588

Primar: Vadim Lelic

Perioada de implementare a practicii:
martie 2016 – iunie 2017

Bugetul total: 29 000 000 lei

Finanțatori: USAID Moldova, Primăria orașului Telenești, Fondul Național de Dezvoltare Regională

Actorii implicați: Primăria orașului Telenești, specialiștii de la USAID, PNUD Moldova, ADR Centru, Î.M. „Apă-Canal Telenești”, ziarul regional „Cuvântul”

Ciulucul Mic pe o lungime de 11 km (până la scurgerea în râul Răut) și a terenurilor pe o suprafață de 10 hectare.

- S-au exclus cazurile de poluare a apelor de la suprafață și freatice cu reziduuri din gospodăriile particulare.
- Solul este protejat de impurificare cu ape reziduale din haznalele provizorii construite în gospodăriile particulare.
- Proiectul a contribuit la îmbunătățirea durabilă a condițiilor de viață ale populației, în special în privința îmbunătățirii calității apei potabile și a reducerii poluării, precum și la reducerea sau eliminarea riscului de îmbolnăvire a populației.
- Acest proiect va servi drept exemplu pentru inițierea altor proiecte similare în regiune și la nivel național privind dezvoltarea serviciilor publice de canalizare și epurarea a apelor uzate la nivel intercomunitar și regional, în special deservirea tehnică a acestor sisteme de utilități în mai multe comunități. În special, elaborarea Strategiei de dezvoltare a serviciilor comunitare de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel micro-regional va favoriza crearea premiselor de dezvoltare a acestui serviciu în satele: Ratuș, Verejeni, Ciulucani, Mândrești, Zăicani Vechi, Zăicani Noi.
- Pe lângă cei 11 300 de persoane din zona de proiect ce vor beneficia direct de rezultatele proiectului, alții circa 6000 de locuitori din satele din lunca râului Ciulucul Mic vor beneficia de ape naturale și terenuri mai curate ecologic, iar diverse instituții pot beneficia de serviciile prestate de I.M. „Apă-Canal” Extinderea rețelei de canalizare contribuie la creșterea numărului orelor de funcționare și creșterea ponderii populației conectate la rețeaua de canalizare.

Elementele inovatoare ale practicii

- Ameliorarea esențială a climatului ecologic general, a sănătății fizice și spirituale a comunităților prin construcția sistemului de canalizare cu instalarea stației de epurare a apei.
- În rezultatul realizării practicii și-a extins activitatea întreprinderea municipală „Apă-Canal Telenești”, care asigură aprovizionarea cu apă și sanitație și conectarea noilor consumatori.
- Reușita soluționării unor proiecte similare depinde în mare măsură de inițiativa autorităților publice locale și de gradul de mobilizare a comunității în soluționarea problemelor de interes local.

Lecțiile învățate

- ✓ Sensibilizarea opiniei publice privind importanța dezvoltării domeniului alimentării cu apă și sanitației, aceste servicii fiind plasate în sfera activităților de interes economic general, care urmează să aibă un rol decisiv în îmbunătățirea calității vieții tuturor cetățenilor.
- ✓ Disponibilitatea organizațiilor financiare internaționale și a țărilor donatoare de a acorda asistență tehnică și financiară, inclusiv resurse investiționale.
- ✓ Sectorul alimentare cu apă și sanitație necesită investiții foarte mari, ceea ce presupune evident implicarea instituțiilor financiare ale statului în finanțarea obiectelor destinate alimentării cu apă și sanitație, precum și a instituțiilor financiare externe pentru construcția infrastructurii ce ține de acest sector.
- ✓ Lipsește abordarea problemei grupurilor vulnerabile, care nu au resursele necesare pentru conectarea la rețeaua de canalizare.

4.13. Construcția anexei la Centrul de Sănătate Varnița

Sumar

Centrul de sănătate din satul Varnița a devenit mai încăpător. O nouă anexă cu saloane de fizioterapie, diagnosticare și cabinete ale medicilor de familie a fost construită cu ajutorul financiar al Uniunii Europene în anul 2017. Astfel, peste cinci mii de locuitori ai satului Varnița, dar și șapte mii de persoane din regiunea transnistriană vor primi consultații și tratament de zi fără de a sta ore în șir la cozi.

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea: *satul Varnița, raionul Anenii Noi*

Regiunea de dezvoltare: *Centru*

Numărul de locuitori: *5 214*

Primar: *Alexandr Nichitenco*

Perioada de implementare a practicii:
2016 – 2017

Bugetul total: *În jur de 105 mii EUR*

Finanțatori: *PNUD Moldova, Primăria satului Varnița, Centrul de Sănătate Varnița, Consiliul raional Anenii Noi*

Actorii implicați: *Primăria satului Varnița, specialiștii de la PNUD Moldova, Consiliul raional Anenii Noi, Centrul de Sănătate Varnița*

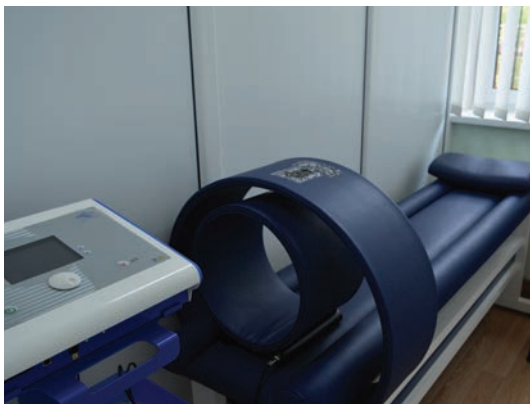
Beneficiari

Locuitorii satului Varnița, în număr de 5 214 persoane și locuitorii din regiune transnistreană, circa 7 000 persoane.

Rezultatele obținute

- S-a construit o anexă cu cinci birouri (cabinet fizioterapie, ultrasonografie, medici de familie, cabinetul de triere).
- S-a angajat un medic, două asistente medicale și trei tineri specialiști.
- Un Centru de Sănătate model în regiune, serviciile căruia vor spori promovarea și consolidarea încrederii dintre locuitorii satului Varnița și cetățenii din stânga Nistrului, beneficiari a asistenței

- medicale conform normelor și legislației în vigoare a Republicii Moldova.
- Reducerea aglomerațiilor, rândurilor, cozilor la birourile medicilor de familie și la cabinetele de proceduri.
 - Repartizarea eficientă a volumului de lucru (numărul de pacienți pe zi pentru un medic de familie), conform normativelor și standardelor în medicină.
 - Creșterea încrederii în profesionalismul și performanțele medicilor de la Centrul de sănătate Varnița.
 - Obținerea transparenței și informarea populației de pe ambele maluri ale Nistrului despre drepturile la deservirea medicală conform Legislației Republicii Moldova, prin acces adecvat și calitatea serviciilor medicale prestate pentru beneficiarii Centrului de Sănătate Varnița, inclusiv cetățenii regiunii transnistrului.
 - Modernizarea și eficientizarea asistenței medicale.
 - Creșterea climatului favorabil dezvoltării Centrului de Sănătate Varnița în conformitate cu necesitățile populației de pe ambele maluri ale Nistrului.

Elementele inovatoare ale practicii

- Parteneriat dezvoltat local, național și internațional.
- Servicii medicale de calitate, spectru larg de servicii medicale prestate la nivel de sat ca: laborator, ultrasonografie, cabinet fizioterapie, staționar de zi. Ambulanță.
- Practici de promovare a încrederii între locuitorii de pe ambele malurile ale râului Nistru.

Lecțiile învățate

Această practică are numai lecții pozitive ca conlucrare între actorii interesați în rezolvarea problemei; conlucrarea cu toate instituțiile cointeresate pentru a presta servicii de calitate în comunitățile noastre.

REPARTIZAREA APLICAȚIILOR PE RAIONE

Programul Bunelor Practici ale Autorităților Locale din Republica Moldova

2016 – 2017

Regiunea NORD

Municipiul Bălți

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Municipiul Bălți	Replicarea Serviciului „CODLAB – Învăță coding la bibliotecă”
2	Municipiul Bălți	Replicarea Serviciului de bibliotecă iCAN pentru o carieră de succes
3	Municipiul Bălți	Secția de zi pentru copiii cu necesități speciale cu vârsta cuprinsă între 4 luni și 3 ani din cadrul Centrului de plasament temporar și reabilitare pentru copiii din municipiul Bălți

Raionul Drochia

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Chetrosu	Festivalul național – „Satule, mândră grădină”

Raionul Edineț

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Municipiul Edineț	Tehnologii inovative de eficiență energetică în sistemul de livrare a apei în municipiu Edineț
2	Municipiul Edineț	Amenajarea centrului orașului Edineț cu pavarea căilor pietonale de acces și iluminarea strădală cu corpuri de iluminare LED
3	Municipiul Edineț	Creșterea capacității instituționale și de atragere a investițiilor în Parcul Industrial Edineț

Raionul Fălești

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Comuna Ișcălău	Lucrări civile la grădinița „Steluța” din satul Burghilea

Raionul Sângerei

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Comuna Chișcăreni	„Împreună suntem puternici și putem dezvolta localitatea noastră”

Raionul Soroca

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Șolcani	Festivalul-concurs regional de tradiții și obiceiuri populare „La cuptorul cu plăcinte”, ediția a II-a
2	Consiliul raional Soroca	Festivalul-concurs național „Fanfara argintie”, ediția a XIV-a
3	Consiliul raional Soroca	Festivalul-concurs național de folclor păstoresc „Pe-un picior de plai”, ediția a IX-a

Regiunea CENTRU

Raionul Anenii Noi

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Orașul Anenii Noi	Îmbunătățirea calității de amenajare și salubritate
2	Comuna Calfa	„Sinergie socială, parteneriat durabil: cale de succes pentru comunitate”
3	Satul Gura Bâcului	„Biblioteca – locul de conectare și relaționare comunitară”
4	Satul Varnița	„Varnița – Capitala Tineretului 2017”
5	Satul Varnița	„Situl istoric Tabăra regelui suedez Carol al XII-lea de la Varnița - valorificare și promovare”
6	Satul Varnița	Construcția anexei la Centrul de Sănătate Varnița

Raionul Călărași

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Orașul Călărași	Festivalul-concurs național de vioară „Vladimir Dodon”, ediția a II-a
2	Orașul Călărași	Renovarea Muzeului de Istorie și Etnografie din orașul Călărași
3	Orașul Călărași	Noaptea muzeelor
4	Orașul Călărași	Construcția grădiniței de tip casă pasivă „DoRe-Micii”
5	Orașul Călărași	Eficiențizarea energetică la grădinița „Guguță”

1	Orașul Călărași	Implementarea măsurilor de eficiență energetică în cadrul sistemului de iluminat public în orașul Călărași
---	-----------------	--

Municipiul Chișinău

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Budești	„Azi tineri consilieri - mâine lideri ai schimbării”
2	Satul Budești	Amenajarea unui spațiu de odihnă cu teren de joacă pentru copii și părinți
3	Satul Budești	Construcția sistemului de canalizare la Centrul pentru Copii și Tineret „Udo Jurgens” și Centrul de Sănătate
4	Municipiul Chișinău	Concursul internațional de recitare din lirica eminesciană „La Putna”
5	Municipiul Chișinău	Sistemul informatic integrat destinat automatizării colectării și procesării datelor referitoare la notificările depuse pentru inițierea activităților de comerț și rețeaua de comerț a municipiului Chișinău
6	Comuna Ciorescu	Construcția apeductului în satul Făurești, comuna Ciorescu
7	Comuna Ciorescu	Asfaltarea străzilor Constantin Negruzzi, Kogălniceanu, Tineretului, Albișoara și str. Mihail Frunză
8	Orașul Cricova	Construcția scuarului de la intersecția str. P. Ungureanu și Chișinăului din orașul Cricova
9	Orașul Cricova	Renovarea terenului sportiv de fotbal din str. Minerilor, orașul Cricova
10	Comuna Cruzești	„Optimizările, bine gândite, pot aduce beneficii comunității în care trăim!”
11	Orașul Vadul lui Vodă	Construcția Casei de cultură în orașul Vadul lui Vodă

Raionul Criuleni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Comuna Boșcana	„Cetățeni activi – cheia succesului dezvoltării comunității”
2	Satul Izbiște	Festivalul Local „Scrânciobul Pascal”

Raionul Hâncești

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Comuna Drăgușenii Noi	Iluminarea stradală a localității cu contribuția cetățenilor
2	Comuna Cotul Morii	Instalarea panourilor solare pentru furnizarea apei calde menajere la grădiniță
3	Satul Obileni	Construcția gardului la parcul din fața Casei de cultură
4	Satul Obileni	Construcția gardului la cimitirul din satul Obileni

Raionul Ialoveni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Costești	Sporirea transparenței și a responsabilității guvernării locale și a participării publicului
2	Satul Costești	„Cetățenii participă – comunitatea prosperă”
3	Orașul Ialoveni	Asigurarea transparenței procesului decizional în orașul Ialoveni
4	Comuna Ruseștii Noi	Construcția grădiniței de copii „Albinuța Dâmbovița”
5	Comuna Ruseștii Noi	Deschiderea Muzeului satului
6	Comuna Ruseștii Noi	Fondarea serviciului de salubritate în comună și colectarea organizată a gunoierului

Raionul Strășeni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Municipiul Strășeni	Reconstrucția și modernizarea sistemului de iluminat stradal
2	Satul Recea	Reconstrucția și amenajarea Izvorului satului
3	Satul Dolna, comuna Lozova, comuna Micleușeni și satul Vorniceni	Grupul de Acțiune Locală „Plaiul Codrilor”

Raionul Telenești

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Orașul Telenești	Construcția complexului sportiv de cartier prin implicarea băștinașilor
2	Orașul Telenești	Construcția stației raionale de epurare și dezvoltarea sistemului public de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel intercomunitar

Raionul Ungheni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Municipiul Ungheni	„Amenajarea unui spațiu de odihnă și agrement în Parcul Central al orașului Ungheni”
2	Municipiul Ungheni	Cultura schimbă orașul și comunitatea – „Tabăra de sculptură Ungheni - 555 de ani”

Regiunea SUD

Raionul Cahul

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Crihana Veche	„Crihana muzeistică și turistică”

Raionul Căușeni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Orașul Căușeni	Curățirea și adâncirea canalelor de drenaj în lunca râului Botna în hotarele administrativ-teritoriale ale orașului Căușeni
2	Orașul Căușeni	Amenajarea scuarului din bulevardul Mihai Eminescu, orașul Căușeni

Raionul Ceadâr-Lunga

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Copceac	Construcția aleii de glorie de-a lungul străzii Sovetskaya
2	Satul Copceac	Construcția rețelei de canalizare pe strada B. Glavan, instalarea apeductului și lucrări de amenajare a teritoriului

Raionul Cimișlia

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Orașul Cimișlia	„Discoteca familiei”
2	Satul Gura Galbenei	Crearea sectorului de recreere a populației în scuarul A.I.Cuza

Raionul Ștefan-Vodă

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Copceac	„Fapte bune la Copceac”

TOTAL: 61 bune practici din 37 de localități

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiza economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritul critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

Biblioteca IDIS „Viitorul”

